

Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi

AVOIMET OVET VARHAISKASVATUKSEEN ULLAVASSA

Yhteistyössä LAPE -perhetorihankkeen kanssa

**Projektiopinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosiaalialan koulutusohjelma
Toukokuu 2019**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2019	Tekijä/tekijät Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi
Koulutusohjelma Sosiaalialan koulutusohjelma		
Työn nimi Avoimet ovet varhaiskasvatukseen Ullavassa. Yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa		
Työn ohjaaja Anne Jaakonaho		Sivumäärä 43 + 23
Työelämäohjaaja Suvi Pokela, Marika Timonen, Pirkko Töyräskoski		
Opinnäytetyö on projektiopinnäytetyö, jonka aiheena oli Avoimet ovet varhaiskasvatukseen Ullavassa yhteistyössä LAPE- perhetorihankkeen kanssa. Opinnäytetyön tilaajina toimivat Kokkolan kaupungin varhaiskasvatusyksikkö, sekä Keski-Pohjanmaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE. Projektin tarkoituksena oli kokeilla perhetoritoiminnan jalkauttamista ja sen toimivuutta Kokkolan liitoskuntaan Ullavaan, yhteistyössä LAPE-perhekeskushankkeen kanssa. Projektin tavoitteena oli tarjota Ullavan alueen varhaiskasvatusikäisten lasten perheille, jotka eivät kuulu varhaiskasvatuksen piiriin, matalan kynnyksen palvelua perhetoritoimintana. Projekti toteutettiin avoimena varhaiskasvatuksena, joka sisälsi pedagogista toimintaa. Projekti antoi Ullavan alueen lapsiperheille mahdollisuuden osallistua lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen omalla alueellaan. Projektin interventiodien perustana käytettiin valtakunnallisen ja Kokkolan kaupungin paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman, varhaiskasvatuslain, lastensuojelulain sekä YK:n lapsen oikeuksien, että lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman asettamia suuntaviivoja. Projektin interventiot toteutettiin kokonaisuudessaan syksyn 2018 aikana Ullavan päiväkoti Muksulassa ja sen lähiympäristössä. Interventioita oli kaiken kaikkiaan viisi, ja ne toteutettiin yhteistyössä LAPE-projektityöntekijän, Ullavan päiväkoti Muksulan, sekä alueen muiden toimijoiden esimerkiksi lastenneuvolan ja vapaaehtoisen palokunnan kanssa. Projektin arviointia varten keräsimme kirjallista ja suullista palautetta varhaiskasvatukseen osallistuvilta lapsilta, päiväkodin henkilökunnalta, varhaiskasvatuksen ulkopuolisilta perheiltä ja LAPE-projektityöntekijältä. Projekti sai positiivista palautetta päiväkodin henkilökunnalta ja lapsilta, ja sen voi katsoa monipuolistaneen Ullavan varhaiskasvatuksen toimintaa ja lapsi- ja perhepalveluiden toteuttamista. Projektiopinnäytetyö tuotti tietoa LAPE-hankkeelle ja varhaiskasvatukselle perhetoritoiminnan toimivuudesta avoimena varhaiskasvatuksena Ullavan alueella.		
Asiasanat avoin varhaiskasvatus, lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma LAPE, lapsiperhepalvelut, perhekeskus, perhetori		

Centria University of Applied Sciences	Date May 2018	Author Selina Seppälä and Marianna Koi- vuniemi
Degree programme Degree Programme of Social services		
Name of thesis Open doors for Early Childhood Education in Ullava together with LAPE-project		
Instructor Suvi Pokela, Marika Timonen, Pirkko Töyräskoski		Pages 43 + 23
Supervisor Anne Jaakonaho		
The thesis was done as a project and the thesis topic was Open doors for Early Childhood Education together with LAPE project. The commissioners of this thesis were Early Childhood Education unit in Kokkola and Central Ostrobothnia's child and family services reform program LAPE. One purpose for this thesis was to enable and collect information about bringing a family station to Kokkola annexed Ullava together with the LAPE project. The target of this project was to offer low-threshold services to families with early age children in Ullava area, whose children are not in Early Childhood Education. The project was implemented as open Early Childhood Education including pedagogical activities. This project gave an opportunity for families to participate in developing child and family services in Ullava area. The basis of events in this thesis were the guidelines provided by the national child and family services reform program LAPE and the city of Kokkola's early childhood educational plan, law of early childhood education, law of child welfare and United Nation's children's rights. The events of this project were carried out in full during autumn 2018 in Ullava's day-care center Muk-sula and its surrounding. There were a total of five events and they were implemented in cooperation with a LAPE project worker, day-care center Muksula's personnel and with other actors in the region, for example child health centre and volunteer fire department. For the thesis evaluation we collected verbal and written feedback from early childhood education children, day-care centre's personnel and families, whose children are not in early childhood education and LAPE project worker. This project got positive feedback from early childhood education personnel and children and it can be seen diversifying Ullava's early childhood education activities and child and family services. This thesis produced information about the activities of the family station for open early childhood education, for LAPE project and Ullava's early childhood education.		

Key words family centre, family services, family station, open early childhood education, the programme to address child and family services LAPE, family centre,

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

LAPE

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, yksi valtion 26:sta kärkihankkeesta.

Perhekeskustoimintamalli

Pohjoismainen palveluinnovaatio, jonka tehtävänä on koota lapsiperheiden kanssa työskentelevä moniammatillinen tiimi tukemaan vanhemmuutta ja kasvatustyötä.

Perhetori

Matalan kynnyksen kohtaamispaikka perheille.

Avoin varhaiskasvatus

Kaikille lapsiperheille avointa varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN MUUTOSOHJELMA PROJEKTISSAMME	3
2.1 Perhekeskustoimintamalli Suomessa	4
2.2 Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma ja perhekeskustoimintamallin kehittäminen Keski-Pohjanmaalla	5
3 AVOIMET OVET VARHAISKASVATUKSEEN YHTEISTYÖSSÄ LAPE-PERHETORIHANKKEEN KANSSA -PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT, TARKOITUS JA TAVOITTEET	7
3.1 Projektin tarkoitus ja tavoitteet.....	8
3.2 Projektiorganisaatio, verkostoyhteistyö ja aikataulutus	11
3.3 Projektin tiedottaminen ja tiedonkeruu.....	12
4 VARHAISKASVATUKSEN TIETOPERUSTAA PROJEKTISSAMME	14
4.1 Varhaiskasvatus ja pedagoginen toiminta	14
4.2 Varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueet	15
4.2.1 Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	15
4.2.2 Kasvan, liikun ja kehityn.....	16
4.2.3 Minä ja meidän yhteisömme	17
4.2.4 Ilmaisun monet muodot.....	18
4.2.5 Kielten rikas maailma.....	18
4.3 Keskeisiä näkökulmia avoimesta varhaiskasvatuksesta ja pedagogisesta toiminnasta	19
4.4 Varhaiskasvatuksen ja perheiden yhteistyö	20
5 PROJEKTIN TOTEUTUS	20
5.1 Perhetorin ideointi-ilta Ullavan vanhemmille	21
5.2 Paloautopäivä	22
5.3 Metsäretki	24
5.4 Nalleneuvolapäivä	25
5.5 Perheilta päiväkotikiellessä	26
5.6 Projektin kysely- ja palautelomakkeet.....	27
6 PROJEKTIN ARVIOINTI	28
6.1 Perheillan arviointi.....	28
6.2 Paloautopäivän arviointi	29
6.3 Metsäretkipäivän arviointi.....	31
6.4 Nalleneuvolapäivän arviointi	33
6.5 Ullavan perhetorin ideointi-illan intervention arviointi.....	34
6.6 Projektin tulosten arviointi	35
6.7 Oman projektiosaamisen ja ammatillisen osaamisen arviointi	35
7 POHDINTA	37
LÄHTEET.....	41

LIITTEET

KUVIOT

KUVIO 1. Projektiopinnäytetyön verkosto	12
KUVIO 2. Projektin eteneminen.....	21
KUVIO 3. Lasten arviot paloautopäivästä hymiöitä hyödyntäen.....	30
KUVIO 4. Lasten arviot metsäretkipäivästä hymiöitä hyödyntäen.....	32
KUVIO5. Lasten arviot nalleneuvolapäivästä hymiöitä hyödyntäen.....	33

KUVAT

KUVA 1. Paloautopäivän toimintaa.....	24
KUVA 2. Metsämörrin tehtävä metsäreitillä varrelta.....	25
KUVA 3. Nalleneuvolan vastaanotolla.....	26

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Avoimet ovet varhaiskasvatukseen Ullavassa yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa-projektin tarkoitus ja tavoitteet	10
---	----

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö toteutettiin projektina, jonka nimi on Avoimet ovet varhaiskasvatukseen Ullavassa yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa. Nimensä mukaisesti projekti toteutettiin Kokkolan liitoskunnassa, Ullavassa. Projektin teimme valtakunnallisen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) alle. Projektin aikana olemme osallistuneet Keski-Pohjanmaan LAPEn kahden eri kehittämis-kokonaisuuden jaostokokouksiin, joista molemmat osaltaan tukivat projektimme ”avoimet ovet varhaiskasvatukseen” -ajatusta. Ullavaan sopivaa perhetorimallia suunnitellessa teimme yhteistyötä LAPE-projektityöntekijöiden kanssa. Projektin käytännön osuuden toteutimme Ullavan päiväkoti Muksulaan, joten myös Muksulan henkilökunta oli mukana ideoimassa ja suunnittelemassa heidän aikatauluihinsa ja tarpeisiinsa sopivaa toimintaa. Projektin lapsille suunnattuihin interventioihin osallistuivat päiväkoti Muksulan lapset ja Veikko Vionojan koulun esikoulun lapset, sekä kahdessa interventiossa olivat mukana myös Ullavan ryhmäperhepäiväkodin, Päivänpaisteen lapset. Projektin tarkoitus oli avata mahdollisuus myös varhaiskasvatuksen ulkopuolella oleville lapsille osallistua toimintaan yhdessä huoltajan kanssa ja innostaa perheitä myös yhdessä kokoontumaan ideoimaan, miten voisi kehittää Ullavan alueen lapsi- ja perhepalveluita. Paikkakunnan vähäisen lapsimäärän vuoksi projekti päätettiin suunnata kaikille varhaiskasvatusikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Toiminnan suunnittelussa oli otettava huomioon, että mukana voi olla lapsia 0–6 vuoteen saakka.

Tämä projekti tuotti informaatiota LAPE-muutosohjelmalle siitä, miten Ullavan alueen lapsiperheet ottaisivat vastaan mahdollisuuden osallistua perhetoritoimintaan, jota järjestettiin avoimena varhaiskasvatuksena. Päiväkoti Muksula sai tietoa avoimen varhaiskasvatuksen toimivuudesta Ullavassa tänä päivänä. Toiminnallinen opinnäytetyö antoi hyvän mahdollisuuden lapsi- ja perhepalveluiden kehittämisen kokeiluun Ullavassa, ja interventiot antoivat varhaiskasvatusikäisten lasten perheille mahdollisuuden osallistua perhepalveluiden kehittämiseen sekä mahdollisuuden osallistua järjestämiemme interventioiden kautta pedagogiseen toimintaan.

Päädymme tekemään projektimme varhaiskasvatukseen, sillä kummallakin on tarkoituksena saada varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus sosionomitutkinnon rinnalle. Tämä projekti kehitti meidän ammatillista osaamistamme varhaiskasvatustyössä ja projektin hallinnassa. Meillä oli myös yhteinen kiinnostus päästä suunnittelemaan, kokeilemaan ja kehittämään pienelle paikkakunnalle monipuolisempaa lapsi- ja perhepalveluiden tarjontaa, joka mahdollistui LAPE-hankkeen lähtiessä mukaan projektiimme. Projektimme toteuttamista yhdessä varhaiskasvatuksen ja LAPE-hankkeen kanssa tukivat myös

tutkimustieto siitä, että lapsi- ja perhepalvelut tarvitsevat monipuolisempia toteutusmuotoja ja palvelujen yhteensovittamista ja niiden kehittämistä. (Halme, Vuorisalmi, Perälä, 2014, 7.)

2 LAPSI- JA PERHEPALVELUIDEN MUUTOSOHJELMA PROJEKTISSAMME

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma eli LAPE alkoi vuonna 2017. Se on yksi Juha Sipilän hallituksen 26 kärkihankkeesta. LAPE-muutosohjelman tavoitteena on tukea perheen hyvinvointia ja luoda lapselle ja nuorelle suotuisa kasvu- ja oppimisympäristö. Tarkoitus on siirtää painopiste ennaltaehkäiseviin tukitoimiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alalla on toteutettu useita lainsäädäntöuudistuksia, joiden tavoitteena on juurikin ennaltaehkäisevät tukitoimet ja tätä tukevan toimintakulttuurin edistäminen. Myös varhaiskasvatuksessa on toteutettu hankkeen tavoitteiden suuntaisia uudistuksia. Varhainen tuki on sekä perheen että valtion etu. Mikäli vältytään raskailta tukitoimilta, myös kustannukset pysyvät aisoissa. Muutosohjelman tarkoituksena on tuoda palvelut lähelle perhettä ja kohdata perheet paremmin. LAPE muutosta tehdään sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti. (Aula, Juurikkala, Kalmari, Kaukonen, Lavikainen & Pelkonen 2016, 7; Sosiaali- ja terveysministeriö.)

Suomessa lapsiperheille tarkoitettuja palveluita on paljon kansainvälisellä mittakaavalla. Lapsiperheiden palvelujen paljouden ongelmana on palvelujen pirstaleisuus ja se, että niitä järjestetään monien eri sektoreiden toimesta, joiden hallinnot ovat eriytyneet toisistaan. Erilaisilla lapsille tarkoitetuilla palvelunjärjestäjillä voi olla kovinkin poikkeavat käsitykset lapsista ja heille tarjottavista palveluista. Palveluiden pirstaleisuus tai saatavuuteen liittyvät ongelmat voi aiheuttaa sen, että jotkut lapset ja perheet jäävät vaille tarvitsemaansa apua. (Pulkkinen 2018, 23.) Kärkihanke huomioi myös tällä saralla jo tehdyn työn ja pyrkii yhteensovittamaan palvelut toimivaksi kokonaisuudeksi. Vaikka hanke päättyi 2018 vuoden lopussa, LAPE ei lopu vaan muuttaa muotoaan ja muutostyö jatkuu. Jokaisessa maakunnassa toimii kärkihankkeen muutosagentti, joka jatkaa kehittämistyön juurruttamista vuonna 2019. LAPE-hankkeen odotettuja tuloksia määritellään vuosina 2019–2025 palvelujärjestelmän ja sen kustannusten sekä lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta. (Aula ym. 2016,7,12; Sosiaali- ja terveysministeriö).

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma on sitoutunut toteuttamaan YK:n lasten oikeuksien sopimusta. Kärkihanketta ohjaaviin periaatteisiin kuuluu lapsen edut, oikeudet ja yksilöllisyyden tunnistaminen. Hankkeessa on huomioitu lapsi- ja perhelähtöinen palvelujen kehittäminen sekä perheiden monimuotoisuus. Palveluiden uudistamisen tarkoituksena on ensisijaisesti turvata lasten ja nuorten hyvinvointia sekä kehitystä suojaavia tekijöitä. Suomessa lapsiin kohdistuvien hallituksen kärkihankkeiden maailmankuva lapsikäsitteen taustalla on tieteellinen. Niiden lähtökohtana on yleensä tasa-arvoisuuden korostaminen, sekä hyvinvoinnin ja samanveroisten oikeuksien turvaaminen kaikille. (Pulkkinen 2018, 19–20.)

2.1 Perhekeskustoimintamalli Suomessa

Perhekeskustoimintamalli on pohjoismainen palveluinnovaatio. Tätä samaa perhekeskustoimintaa Suomessa edisti myös Lapsi- ja perhepalveluiden uudistamisohjelma LAPE. Perhekeskuksen tehtävänä on koota lapsiperheiden kanssa työskentelevät eri sosiaali- ja terveystyöalojen ammattilaiset, varhaiskasvatus- ja opetuspalvelujen ammattilaiset toimimaan yhteistyössä yli toimintarajojen lisätäkseen perheiden hyvinvointia, tuen saantia vanhemmuuteen ja kasvatustyöhön. Matalan kynnyksen peruspalvelut ovat paras tapa tukea vanhemmuutta ja edistää näin lasten hyvinvointia. Perhekeskuksen tavoitteena on mahdollistaa lapsiperheille saumaton palvelukokonaisuus, joka tarjoaa riittävästi ennaltaehkäiseviä palveluja. (Halme, Kekkonen & Perälä 2012, 15.) Perhekeskusten toimintaa selvittävässä tutkimuksessa kävi ilmi, että vanhemmat saivat olemassa olevista perhekeskuksista hyvin tukea lapsen kasvuun, kehitykseen ja vauva- ja leikki-ikäisen lapsen kanssa varhaiseen vuorovaikutukseen, sekä mahdollisuuden osallistua vertaisryhmiin ja tutustua toisiin vanhempiin, mutta lasten mahdollisuus osallistua pedagogiseen toimintaan oli vähäisempää. (Halme ym. 2012, 76–77.) Tämä on asia, jonka huomioimme projektissämme. Tarjosimme lapsiperheille mahdollisuuden osallistua järjestämäämme pedagogiseen toimintaan ja osallistua yhdessä myös palveluiden kehittämiseen.

Perhekeskusten ja lapsi- ja perhepalveluiden yhtenäistämisen kehittäminen tuo omat haasteensa myös johtamiselle. Monen eri toimijan palveluiden yhtenäistäminen ja tällaisen toiminnan kehittäminen, sekä yhteiskunnalliset ja kuntien palvelurakenteen muutokset ja terveystieteelliset linjaukset liittyen lasten- ja perheiden palveluiden kehittämiseen luovat omat hankaluutensa johtamistyölle. Toiminnan kehittämiseen liittyvistä hankkeista ja hankkeiden luomien käytänteiden juurruttaminen palvelujärjestelmään on vaikea prosessi. (Perälä, Halme, Nykänen 2012, 14–15.) Palveluita suunniteltaessa lapsille, nuorille ja vanhemmille on annettava mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa niiden kehittämiseen, sekä kertoa mielipiteensä toiminnasta, johon itse osallistuvat. Lapsi- ja perhepalveluiden kehittäminen vaatii myös sujuvaa yhteistyötä paikallisen, alueellisen ja valtakunnallisen tason toimijoiden kesken. (Perälä ym. 2012, 52–54.)

2.2 Lapsi ja perhepalveluiden muutosohjelma ja perhekeskustoimintamallin kehittäminen Keski-Pohjanmaalla

Keski-Pohjanmaan maakuntaan kuuluu maakuntakeskus Kokkolan lisäksi Kannuksen kaupunki sekä kuusi kuntaa: Halsua, Kaustinen, Lestijärvi, Perho, Toholampi ja Veteli. Maakuntakeskus Kokkolan liitoskuntia ovat Kälviä, Lohtaja ja Ullava. Keski-Pohjanmaan kaikki kunnat osallistuvat LAPE-hankkeeseen, jossa jokainen maakunta valitsi oman kehittämisen painopisteensä. Keski-Pohjanmaa LAPE-maakunnaksi -hankkeen päätoteuttaja ja hallinnoija on Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvelukuntayhtymä Soite, joka aloitti vuonna 2017 Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvelujen järjestäjänä. Hanke toteutettiin laajassa yhteistyöverkostossa ja mukana oli useita eri toimijoita. (Keski-Pohjanmaan LAPE -työjaosto 2016, 3–4; Keski-Pohjanmaan liitto 2018).

Keski-Pohjanmaalla toteutettiin LAPE-hankkeen kaikki neljä kehittämiskokonaisuutta. Nämä neljä toisiinsa nivoutunutta kokonaisuutta olivat:

1. Lapsen oikeuksia ja tietoperusteisuutta vahvistava toimintakulttuurin muutos
2. Perhekeskustoimintamallin kehittäminen ja käyttöönotto
3. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena
4. Erityis- ja vaativamman tason palveluiden kehittäminen (Keski-Pohjanmaan LAPE -työjaosto 2016, 4).

Näistä neljästä kokonaisuudesta olemme Avoimet ovet varhaiskasvatukseen Ullavassa yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa -projektin myötä osallistuneet 2. ja 3. kehittämiskokonaisuuden jaostokokouksiin. Jaostokokouksia organisoï kyseisen kehittämiskokonaisuuden LAPE-projektityöntekijä, joka kutsui koolle moniammatillisen tiimin säännöllisin väliajoin kehittämään Keski-Pohjanmaan alueen lapsi- ja perhepalveluita. LAPE-kärkihankkeen tärkeä lähtökohta on vahvistaa lasten, nuorten ja heidän vanhempiensa osallisuutta. Jaostokokouksissa huomioitiin myös kokemusasiantuntijuus. Mukana on ollut moniammatillisen tiimin lisäksi niin nuoria kuin vanhempiakin oman asiansa kokemusasiantuntijoita.

Keski-Pohjanmaalla perhekeskustoimintamallia on kehitetty jo aiemmissa hankkeissa ja perhekeskustoiminta alkoi Nuppu-hankkeesta, jonka painopiste oli lastensuojelun ja perhetyön kehittämisessä. Nuppu-hanke toimi Kasteen, kansallisen sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelman osana, vuosina 2008–2011. (Ahonen 2011, 6.) Kehitystarvetta perhekeskustoiminnassa nähdään edelleen. Sekä LAPE -hankkeen että Soiten yksi tavoitteista on varhaisen tuen mallin käyttö ja kehittäminen. Muutostyön tarkoitus on verkostoida matalan kynnyksen palvelut yhteiseksi, tutkimustietoon perustuvaksi perhekeskustoimintamalliksi Keski-Pohjanmaalla. Perhekeskus on tarkoitettu kaikille lapsiperheille vertaistuen mahdollistavaksi kohtaamispaikaksi. Pyrkimys on verkostoida pääsääntöisesti varhaiskasvatusikäisten lasten ja perheiden palvelut ja edistää palvelutarpeen arviointia, asiakaslähtöisyys ja tarve huomioiden. Perhekeskustoiminnan tavoitteena on koota palvelut toimivaksi kokonaisuudeksi, jotka vastaisivat viipymättä lasten ja perheiden avuntarpeisiin. Palveluverkoston kokonaisuuteen kuuluvat terveys- ja sosiaalipalvelut, varhaiskasvatus, kunnan muu terveyttä ja hyvinvointia edistävä toiminta sekä eri järjestöjen ja seurakuntien tarjoamat palvelut. Toimintamallin luominen ja juurtuminen on pitkä prosessi ja vaatii moniammatillista yhteistyötä. (Aula ym. 2016, 19–20; Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä 2017, 16–20.)

3 AVOIMET OVET VARHAISKASVATUKSEEN YHTEISTYÖSSÄ LAPE-PERHETORI-HANKKEEN KANSSA -PROJEKTIN LÄHTÖKOHDAT, TARKOITUS JA TAVOITTEET

Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen tekemän tutkimuksen raportista käy ilmi, että yhä useampi pienen lapsen vanhempi kantaa huolta omasta jaksamisestaan lapsiperhejärjestyksessä. Paineita kasvatustyöhön tuottavat tunne vanhemmuuden taitojen puutteesta, yksinäisyys, parisuhdeongelmat, erilaiset mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä syyllisyyden ja riittämättömyyden tunteet. Vanhemmat kokevat saavansa esimerkiksi varhaiskasvatuksesta ja lastenneuvolasta tarpeeksi apua lapsen kehitykseen, kasvuun ja hyvinvointiin liittyvissä asioissa, mutta vanhemmuuden tukeminen jää monesti toissijaiseksi tai huomiotta. Julkisen palveluverkoston harveneminen aiheuttaa myös ongelmia lapsi- ja perhepalveluiden järjestämisessä, sillä yhä useammin palvelut keskittyvät kuntien ja kaupunkien keskustoihin. (Halme ym. 2014, 95–96.)

Tutkimuksessa oli käynyt myös ilmi, että lastenneuvolan henkilökunta koki voivansa tukea vanhemmuutta ja kohtaamaan perheen huolet paremmin kuin muut perheiden kanssa työskentelevät tahot, vaikka esimerkiksi varhaiskasvatuksessa vanhemmat kohdataan paljon useammin. Lasten ja vanhempien tuen tarpeen antaminen ei kuitenkaan ole yhden toimijan tehtävä, sillä tuen tarvetta on monenlaista. Tämä kertoo siitä, että eri toimijoiden välistä yhteistyötä on kehitettävä ja lisättävä palveluiden tehostamiseksi. Lapsi- ja perhepalveluiden saavutettavuus ovat merkittävä osa palveluiden saamisen edellytyksiä. Vanhemmat ovat arvioineet tutkimuksessa oman osallisuutensa lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen vähäiseksi. Tähän on ehdotettu ratkaisuna toimintakulttuurin muuttamista palveluissa sellaiseksi, että ammattilaisella olisi paremmat taidot vanhemman kohtaamiseen ja asiakaslähtöiseen palveluiden johtamiseen. (Halme ym. 2014, 98–99.)

Rakensimme Avoimet ovet varhaiskasvatukseen -projektiamme osallistumalla Keski-Pohjanmaan lapsi- ja perhepalveluiden jaostokokouksiin. Jaostokokouksiin kokoontui monialainen verkosto Keski-Pohjanmaan alueen lapsi- ja perhepalveluiden ammattilaisia yhdessä kehittämään alueen lapsi- ja perhepalveluita. Jaostokokouksiin (LIITE 13) osallistumalla saimme tukea ja visioita omaan projektiimme ja toimme omalta osaltamme tietoa ja kehittämisideoita perhetorihankkeen toteuttamisesta pienille paikkakunnille. Saimme myös tukea projektimme toteuttamisen aikana lapsi- ja perhetorihankkeen projektityöntekijältä yhteisten palaverien kautta. Palaverien lisäksi projektityöntekijä osallistui myös käytännössä opinnäytetyömme kahteen interventioon.

Lähtökohdan Avoimet ovet varhaiskasvatukseen -projektille loi tarve luoda toimintaa alle kouluikäisille lapsille Ullavassa. Ullavassa varhaiskasvatusikäisille suunnattua toimintaa on muihin Kokkolan alueisiin verraten vähän. Aikaisemmin toiminut Mannerheimin Lastensuojeluliiton perhekahvila lopetti joidakin vuosia sitten toimintansa Ullavassa. Seurakunta on ainoa viikoittain toimintaa alle kouluikäisille järjestävä taho Ullavassa. Seurakunnan päiväkerho on kerran viikossa 2,5 tunnin ajan sekä Rahkosen kylällä että Kirkonkylällä. Suuri osa lapsista on päivähoidossa, jossa on oman ikäisiä leikkikavereita ja monipuolista toimintaa. Kuitenkin osa Ullavan varhaiskasvatusikäisistä lapsista on kotona, ja lähdimme suunnittelemaan tälle kohderyhmälle yhteistä toimintaa päiväkodin lasten kanssa. Ajatus sopi suoraan juuri tuolloin alkaneen valtakunnallisen lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman (LAPE) alle. LAPE-hankkeen tavoitteena on ollut lapsi- ja perhepalveluiden uudistaminen siten, että ne muodostaisivat lapsiperheitä nykyistä paremmin palvelevan kokonaisuuden (Soite).

Lapsen kehitystä ja perheen hyvinvointia on tuettava poliittisilla ohjelmilla, jotka parantavat sitä toimintaympäristöä, jossa lapset ja lapsen sosiaaliseen ympäristöön kuuluvat ja heidän kehitykseensä eniten vaikuttavat ihmiset toimivat. Näissä lasten ja perheiden kehitystä ohjaavissa poliittisissa ohjelmissa on otettava huomioon myös kaikkien toimijoiden osallistuminen yhteisön toimintaan, ei vain sellaisten, joilla on lapsiin ja perheisiin suora yhteys vaan alueen muidenkin toimijoiden, kuten yritykset, kaupat ja niin edelleen. Päivähoidon tarjoaman ammattilaisten kasvatustyön lisäksi perheet on osallistutettava varhaiskasvatuksen prosessiin ja kasvattamiseen. Tämä edellyttää vanhempien ja muiden ihmisten osallistumista päivähoiton toiminnan kehittämiseen ja toteuttamiseen. Päivähoidon toimintojen siirtäminen yhteisöön ja koteihin mahdollistaa lähiympäristön ihmisten osallistumisen kehittämään lasten toimintoja. (Bronfenbrennen 1981, 176–178.) Vaikka Bronfenbrennen teoria poliittisista ohjelmista perustuukin Yhdysvaltojen yhteiskunnalliseen kehittämiseen monia vuosikymmeniä sitten, on sen perusajatus silti toimiva ja sovellettavissa Suomen yhteiskunnalliseen perhepoliittiseen päätöksentekoon ja hankkeiden suunnitteluun ja liittyy ajatukseltaan vahvasti myös meidän projektiimme.

3.1 Projektin tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimusprojektilla voidaan selvittää tulevan suunnitellun toiminnan toimintaedellytyksiä. Toiminnan kehittämisprojekti on oman organisaation sisällä toteutettu, ja sen avulla pyritään uudistamaan työ- ja toimintamenetelmiä, sekä organisaatiota. (Mäntyneva 2016, 11–12.) Projektin tarkoitus oli vastata tarpeeseen ja saada aikaan toiminnassa myönteinen muutos. Avoimet ovet varhaiskasvatukseen -projektin tavoitteena oli mahdollistaa Ullavan varhaiskasvatusikäisten lasten perheille osallistuminen päiväkotitoimintaan.

Muksulan toimintaan avoimien ovien periaatteella yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa. Toimme projektin kautta myös LAPE-hanketta ja sen luomia mahdollisuuksia tunnetuksi Ullavan alueen lapsiperheille. Samalla saimme itse mahdollisuuden olla osallisina valtakunnallisessa kärkihankkeessa osallistumalla Keski-Pohjanmaan alueen LAPE-jaostokokouksiin ja tekemällä projektimme hankkeen alle. Tavoitteena oli myös lisätä omaa projektiosaamista.

Projektin tavoitteena oli mahdollistaa perheiden osallistuminen toimintaan ja ennen kaikkea antaa mahdollisuus vaikuttaa ja olla yhdessä ideoimassa, millaisia perhetoripalveluita Ullavan alueelle perheet haluaisivat toteutettavan. Tarkoituksenamme oli koota perheet yhteen ja lisätä näin koko Ullavan alueen lapsiperheiden yhteisöllisyyttä. Tavoitteenamme oli tarjota varhaiskasvatuksen piiriin kuulumattomille lapsille/lapsiperheille ohjattua pedagogista toimintaa oppimisen eri alueilta. Kyselyiden kautta oli tarkoitus tuoda myös lasten ääntä kuuluviin. Näitä tavoitteita ja tarkoituksia on avattu taulukon (TAULUKKO 1) muodossa seuraavalla sivulla. Lasten ajatusten kuunteleminen ja aloitteisiin vastaaminen vahvistavat lasten osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja. Tällä tavalla lapset oppivat myös vuorovaikutustaitoja ja lapsen käsitys itsestään kehittyy. Lapsen itseluottamus kasvaa osallistumisen ja vaikuttamisen kautta ja lapsi oppii yhteisössä tarvittavia sosiaalisia taitoja. (Opetushallitus 2016, 24.)

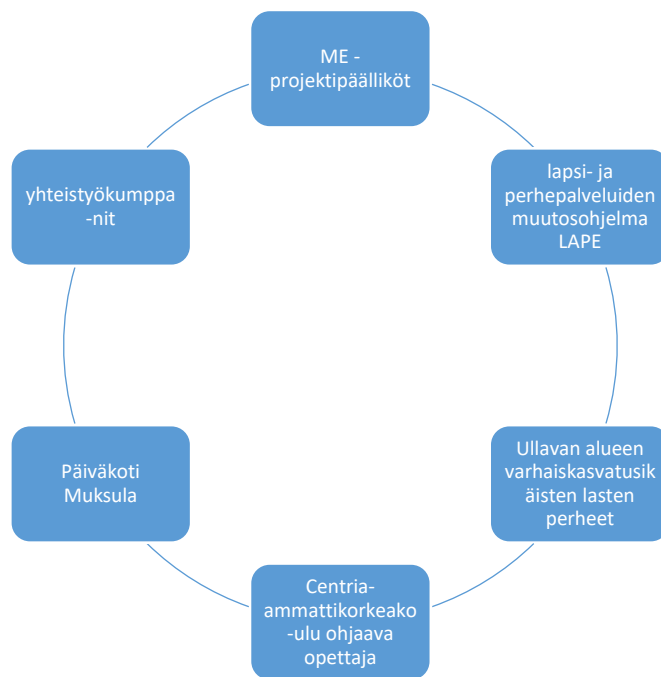
TAULUKKO 1. Avoimet ovet varhaiskasvatukseen Ullavassa yhteistyössä LAPE- perhetorihankkeen kanssa -projektin tarkoitus ja tavoitteet

	Toiminnalliset tavoitteet	Oppimistavoitteet	Tulostavoitteet
Varhaiskasvatuksen ulkopuoliset lapset	Osallistuminen interventioihin Luonnossa liikkuminen, lähiympäristöön ja -yhteisöön tutustuminen	Lähiympäristö ja -yhteisö tutuksi Vuorovaikutustaidot, lapsi oppii tuomaan ajatuksiaan esille ja ilmaisemaan itseään Kuuntelemisen taidot	Tutustuminen Ullavan alueen varhaiskasvatusikäisiin lapsiin Lasten ajatukset ja ääni kuuluviin Pedagogiseen toimintaan osallistumisen mahdollistaminen
Vanhemmat	Vanhempien osallistuminen lapsiperhepalveluiden suunnitteluun Vanhempien osallistuminen interventioihin	Lisätä tietoisuutta LAPE-hankkeesta ja mahdollisuuksista vaikuttaa lapsi- ja perhepalveluihin Ullavassa	Vanhempien aktiivisuuden ylläpitäminen / lisääminen Koko Ullavan alueen lapsiperheiden yhteisöllisyyden lisääminen
Lape-hanke	Perhetoritoiminnan suunnittelu, jalkauttaminen ja mahdollistaminen Ullavassa	Saada tietoa perhetorin toimivuudesta pienellä paikkakunnilla	Toimiva perhetoritoimintamalli Ullavaan
Päiväkoti Muksula	Osallistuminen interventioihin	Saada mahdollisesti uusia toimintaideoita Kokemusta avoimien ovien toiminnasta	Henkilökunnan innostaminen/innostuminen toiminnan jatkumiseen
Projektiopinnäytetyön tekijät	Avoimen varhaiskasvatuksen perhetorimallin suunnittelu ja jalkauttaminen Ullavaan Interventioiden suunnittelu lapsiperheille	Varhaiskasvatus- ja SA-kompetenssien sisäistäminen Projektityöskentelyn ja moniammatillisen verkostoyhteistyön sisäistäminen Laaja-alaisen pedagogisen toiminnan suunnittelu ja toteuttaminen lapsille	Opinnäytetyön suorittaminen Toimiva perhetorimalli Ullavaan

3.2 Projektiorganisaatio, verkostoyhteistyö ja aikataulus

Projektin toteutukseen tarvitaan projektiorganisaatio ja projektiorganisaatioon osallistuvat ihmiset määrittävät paljolti sen, minkälaista osaamista organisaatiossa on ja miten sen toteuttamiseen sitoudutaan. Projektin menestyksellisyyteen vaikuttavat sitoutuneet jäsenet, jotka mahdollistavat projektin tavoitteellisen toiminnan toteutumisen. Ohjausryhmä hyväksyy projektisuunnitelman, seuraa sen toteuttamista sekä ohjaa ja auttaa projektipäälliköitä projektin viemisessä loppuun, jonka jälkeen hyväksyy projektin tulokset ja päättää projektin päättämisestä. (Mäntyneva 2016, 19–20.) Avoimet ovet varhaiskasvatukseen Ullavassa yhteistyössä LAPE-hankkeen kanssa -projektin tilaajana oli Keski-Pohjanmaan lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, Kokkolan kaupungin sivistystoimi ja Muksulan päiväkoti Ullavassa. Projektimme ohjausryhmään kuului lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman projektityöntekijä, päiväkoti Muksulan varhaiskasvatuksen opettaja ja lastenhoitaja sekä ohjaava opettaja Centria-ammattikorkeakoulusta.

Projektin verkosto lähti rakentumaan pikkuhiljaa. Ohjaavan opettajan kanssa keskusteltaessa saimme kehotuksen ottaa yhteyttä LAPE-hankeen projektityöntekijään. Puhelinkeskustelun myötä yhteistyö lähti sujuvasti eteenpäin, ja syksyllä 2017 aloimme käymään LAPE-jaostokokouksissa, joista saimme tukea ja visioita projektimme toteuttamiseen. LAPE-projektityöntekijän saimme mukaan myös kahteen syksyllä 2018 järjestämäämme interventioon. Ullavan päiväkoti Muksulan lastenhoitajan ja varhaiskasvatuksen opettajan kanssa sovimme yhteistyöstä jo 2017 keväällä. Projektin interventioiden aloitus kuitenkin siirtyi syksylle 2018 sekä päiväkodin että meidän toiveestamme. Keväällä 2018 pidimme palaverin varhaiskasvatuksen opettajan kanssa, jossa esittelimme projektisuunnitelmamme ja syksyllä 2018 aloitettavien interventioiden rungon. Kevään ja kesän aikana otimme yhteyttä yhteistyökumppaneihin, joiden kanssa halusimme suunnittelemaamme interventiot toteuttaa: Ullavan lasten neuvolaan, Kokkolan kaupungin nuorisosihteeriin, Ullavan teatteri Pystymehtän näyttelijään ja Ullavan vapaaehtoiseen palokuntaan. Kaikki pyytämämme yhteistyökumppanit lupautuivat lähtemään mukaan projektiimme, ja saimme näin koottua interventioihin osallistuvien lasten lähiyhteisöstä, yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, varhaiskasvatusikäisille lapsille sopivaa toimintaa. Kuten varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa sanotaan, on varhaiskasvatuksen yksi tehtävistä kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön monimuotoisuutta. (Opetushallitus 2016, 43.) Tämä oli yksi projektimme tavoite: tuoda lähiympäristöä ja -yhteisöä lapsille tutummaksi järjestämiemme interventioiden kautta. Seuraavalla sivulla on kuvattu projektimme verkostoa (KUVIO 1).

KUVIO 1. projektiopinnäytetyön verkosto

3.3 Projektin tiedottaminen ja tiedonkeruu

Ihan aluksi tiedotimme alkavasta opinnäytetyöprojektistamme osana LAPE-muutosohjelman perhekeskekehittämistä, Ullavan aluetiedotteessa, joka jaetaan joka talouteen Ullavan alueella. Teimme tiedotteen yhteistyössä LAPE-projektityöntekijän kanssa (LIITE 4). Tiedotteessa esittelimme itsemme, alkavan opinnäytetyöprojektimme ja yhteistyökumppanimme lyhyesti. Kutsuimme varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat mukaan kuulemaan lisää LAPE-hankkeen perhetoritoiminnan senhetkisestä tilanteesta, omasta projektistamme sekä ideoimaan ja suunnittelemaan yhdessä toimivaa perhetoritoimintaa alueen lapsiperheille. Muun tiedottamisen hoidimme Facebookin Ullavassa tapahtuu -ryhmän sivuilla sekä Ullavan kyläkaupan ja kirjastojen ilmoitustaululla. Ennen interventioiden aloitusta julkaisimme tiedotteen Facebookissa, jossa näkyi tulossa olevien interventioidemme ajankohdat ja paikka sekä lyhyt selvitys, millaista ohjelmaa on luvassa (LIITE 3). Lisäksi aina muutamaa päivää ennen tulevaa interventiota julkaisimme tarkemman selvityksen, mitä ohjelmaa on tiedossa ja kutsuimme näin varhaiskasvatuksen piiriin kuulumattomia lapsiperheitä mukaan järjestämäämme toimintaan (LIITE 5). Viimeisenä interventiona järjestimme perheiden illan, josta tiedotimme sekä Facebookissa että jakamalla kutsuja

Muksulan Päiväkodin lasten vanhemmille (LIITE 6). Laajalla tiedottamisella pyrimme siihen, ettei perheiden osallistuminen jää kiinni tiedonsaannin puutteesta.

Interventioiden jälkeen keräsimme lapsilta ja heidän vanhemmiltaan sekä päiväkodin henkilökunnalta kirjallisen palautteen interventiosta (LIITE 7, LIITE 8). Päiväkodin henkilökunta keräsi jokaiselta päiväkodin lapselta palautteen erikseen lomakkeelle (LIITE 7). Lapsille oli lisäksi lomakkeen lopussa hymiöt, joista he saivat valita omasta mielestä parhaiten päivän toimintaa kuvaavan ilmeen. Henkilökunta täytti myös saman lomakkeen jokaisen intervention jälkeen. Henkilökunnalle oli lisäksi vielä erikseen lomake, jolla arvioitiin meidän toimintaa kokonaisuudessaan tämän projektin interventioiden aikana (LIITE 9). Viimeiseen interventioon eli perheiden iltaan meillä oli lomake varhaiskasvatuksen ulkopuolelta toimintaan osallistuneille perheille, mihin oli mahdollisuus kertoa toiminnan onnistumisesta ja mahdollisista toiveista toiminnan jatkumisesta ja millaisena sen toivoisi jatkuvan (LIITE 10). Projektin loputtua keräsimme lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman projektityöntekijältä kirjallisen palautteen, missä oli avoimia kysymyksiä koskien projektin ja meidän yhteistyömme sujuvuutta ja sen hyötyä LAPE- hankkeelle (LIITE 11).

4 VARHAISKASVATUKSEN TIETOPERUSTAA PROJEKTISSAMME

4.1 Varhaiskasvatus ja pedagoginen toiminta

Varhaiskasvatuksen tehtävä on tukea yhteistyössä huoltajien kanssa, lapsen kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista. Varhaiskasvatuksen tavoite on ehkäistä syrjäytymistä ja edistää lapsen tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Varhaiskasvatuksessa opitaan tietoja ja taitoja, jotka vahvistavat osallisuutta. Varhaiskasvatus tukee vanhempia kasvatustyössä ja mahdollistaa työssä käymisen tai opiskelun. Uudessa varhaiskasvatussuunnitelmassa pedagogiikalla on suuri painoarvo. Keskiössä on pedagogisen toiminnan suunnitteleminen, toteuttaminen, arvioiminen ja kehittäminen. Yksi keskeisimmistä varhaiskasvatusta koskevista kehitystehtävistä on arvioida laadukasta, kaikkien lasten tarpeisiin vastaavan pedagogiikan toteutumista, jossa lapsen ääni on kuultavissa. Varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa kuntia järjestämään varhaiskasvatusta kunnan tarpeita vastaavin toimintamuodoin. Kokkolan kaupungilla on oma varhaiskasvatussuunnitelmansa, joka ohjaa alueen päiväkotien toimintaa. Tämä suunnitelma on kaikkien luettavissa Kokkolan kaupungin omilla sivuilla internetissä. (Ahonen 2017, 8; Opetushallitus 2016, 14.) Valtakunnallisesti kaikkea varhaiskasvatustoimintaa määrittävät ja ohjaavat niin perusoikeudet, varhaiskasvatuslaki, lastensuojelulaki, sekä YK:n lapsen oikeudet. (Heinonen, Iivonen, Korhonen ym. 2016, 142–145.)

Kokkolan kaupungissa ja sen liitoskunnissa on useampia varhaiskasvatuksen toimipisteitä, niin kaupungin omia päiväkoteja, yksityisiä päiväkoteja kuin perhepäivähoitajia. Lisäksi on vielä muutamia ryhmäperhepäiväkoteja. Avointa varhaiskasvatustoimintaa järjestetään kuitenkin vain Kokkolan kantakaupungissa. Tästä esimerkkinä ovat avoin perhekerhotoiminta, lastenkerhot sekä ohjattu leikkipuistotoiminta. (Kokkolan kaupunki 2019.) Tätä kaikkea varhaiskasvatustoimintaa ohjaa Kokkolan kaupungin oma varhaiskasvatussuunnitelma, joka on tehty valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman pohjalta. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma ohjaa varhaiskasvatussyksiköiden kehittävän myös monimuotoista toimintaa, jolla pyritään vastaamaan lasten ja perheiden tarpeisiin sekä mahdollisuuksien mukaan lisäämään eri varhaiskasvatussyksiköiden välistä yhteistyötä sekä toimimaan yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. (Kokkolan varhaiskasvatussuunnitelma 2017.) Tämä näkyi myös meidän opinnäytetyöprojektissämme, jossa lyhyenä kokeiluna mahdollistimme avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan yhtenä vaihtoehtoisena perhetorin toimintamallina Ullavassa. Projektimme aikana hyödynsimme monipuolisesti alueen muita toimijoita interventioiden toteutuksessa. Suunnittelemiimme interventioihin osallistuivat

myös Ullavan ryhmäperhepäivähoidon päivänpaisteen lapsia ja henkilökuntaa lisäten näin Ullavan varhaiskasvatusyksiköiden välistä yhteistyötä.

Tämän projektipinnäytetyön pedagogisen toiminnan suunnittelun perustana käytimme varhaiskasvatussuunnitelman asettamia linjoja. Varhaiskasvatuksen lapsille ja sen ulkopuolisille perheille järjestetyssä toiminnassa toteutimme mahdollisimman monipuolista ja jokaiselle ikäryhmälle sopivaa toimintaa, sillä interventioihin osallistuvat lapset olivat iältään kahdesta kuuteen ikävuotta. Varhaiskasvatuksen laadukkaan ja suunnitellun pedagogisen toiminnan on katsottu tukevan lapsen kehitystä ja kaventavan hyvinvointi- ja terveyseroja lapsilla. Suomessa suurin osa lapsista osallistuu jossain kohtaa varhaislapsuuttaan varhaiskasvatuksen toimintaan, ja sen katsotaankin nykyään olevan normaali osa jokaisen lapsuutta. Varhaiskasvatuksen eri muodot, kuten avoin varhaiskasvatus, lisäävät sen saavutettavuutta perheille. (Hakalehto 2018, 264–265).

4.2 Varhaiskasvatussuunnitelman oppimisen alueet

Oppimisen alueet kuvaavat keskeisiä tavoitteita ja sisältöjä varhaiskasvatuksen pedagogisessa toiminnassa. Ne ohjaavat varhaiskasvatuksen henkilöstöä monipuolisen toiminnan suunnittelussa. Lapsilla on oikeus saada vaikuttaa toimintaan ja heille on tarjottava monipuolisia kokemuksia eri oppimisen alueista. Oppimisen alueet eivät ole irrallisia kokonaisuuksia, vaan niitä yhdistetään tilanteen mukaan. Laadukas pedagoginen toiminta mahdollistaa lapsen oppimisen ja vahvistaa lapsen laaja-alaista osaamista. Oppimisen alueet on ryhmitetty viideksi kokonaisuudeksi, jotka ovat: Kielten rikas maailma, Ilmaisun monet muodot, Minä ja meidän yhteisömme, Tutkin ja toimin ympäristössäni ja Kasvan, liikun ja kehityn. (Opetushallitus 2016, 22, 39.)

4.2.1 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatussuunnitelmasta löytyy oma kohta ympäristökasvatuksen toteutukselle. Lapsille on annettava mahdollisuus ympäristössä oppimiseen, siellä vastuullisesti toimimiseen sekä luontosuhteen vahvistamiseen. Parhaillaan ympäristökasvatus ja retkeily edistävän lasten luontotuntemusta ja antavat mahdollisuuden havainnoida eri vuodenaikoja ja luonnon ilmiöitä. Vastuullinen ympäristössä toimiminen näkyy käytännössä esimerkiksi roskien keräämisellä retkien jälkeen ja lasten kasvavana ymmärryksenä siitä mitä merkitystä luonnolle on kierrätyksellä ja tavaroiden uudelleen käytöllä. (Opetushallitus

2016, 44–45.) Varhaiskasvatusikäisten lasten ympäristössä oppiminen tapahtuu toiminnan kautta, leikkimällä ja liikkumalla. Varhaiskasvatuksen arjessa voidaan mahdollistaa monella eri tavalla lasten tietoisuutta ja kokemuksia lähiympäristöstä, retket lähimetsiin, tutustuminen lähiympäristön rakennuksiin (kaupat, neuvolat, kaupungin/kunnantalot jne.) Aistien ja havaintovälineiden avulla luontoon, sen kasveihin, eläimiin ja ilmiöihin tutustuminen on tärkeää ympäristökasvatusta lapsille. (Hujala & Turja 2017, 210–218.) Tämä osa-alue toteutui etenkin metsäretken osalla. Yksi interventioistamme toteutettiin metsäretkenä lähiympäristöön. Lapset pääsivät pienryhmissä tekemään metsään tehtäviä, joissa piti hyödyntää aisteja ja luonnosta löytyvää materiaalia. Toiminnallisen osuuden jälkeen toteutetun makkaranpaiston yhteydessä lapset ohjattiin keräämään roskat pois nuotiopaikan yhteydestä.

4.2.2 Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksen on tarjottava varhaiskasvatussuunnitelman mukaan lapsille innostavia ja monipuolisia liikuntakokemuksia. Päiväkodin arjessa tulisi olla riittävä mahdollisuus toimia fyysisesti, niin ulkona kuin sisällä, ja liikunnan kuormittavuuden tulisi vaihdella. Liikunnalla ja lasten fyysisellä toiminnalla tuetaan lasten tervettä kasvua ja kehitystä. Liikunnassa pystytään kehittämään lasten motorisia taitoja. Liikunnan lisäksi varhaiskasvatuksessa lapsen terveelliseen kasvuun ja kehitykseen voidaan vaikuttaa ruokakasvatuksella, jossa lapsille opetetaan esimerkiksi terveellisiä ruokatottumuksia ja pöytätapoja. Terveysteen ja turvallisuuden tuetaan varhaiskasvatuksessa esimerkiksi opettelemalla pitämään huolta henkilökohtaisesta hygieniasta ja toimimaan turvallisesti päiväkodin eri arkisissa toiminnoissa, kuten pukemisessa ja syömisessä. Lapsille opetetaan myös turvallista liikenteessä kulkemista. (Opetushallitus 2016, 46–47.) Metsäretkelle kuljimme lasten kanssa Ullavan keskustan läpi. Ullavassa ei ole jalkakäytäviä ja suojateitä, joten jalkaisin lasten kanssa liikkua on oltava erityisen varovainen, koska tiellä liikkuu henkilöautojen lisäksi myös melko paljon raskaan liikenteen ajoneuvoja. Lapset puettiin huomioliiveihin, ja me aikuiset ohjeistimme turvallista liikkumista liikenteessä ja huolehdimme, että lapset pääsevät turvallisesti retkipaikalle.

Liikunnallisen lapsuuden vaikutukset kantavat hedelmää myöhemmin parantuneella oppimiskyvyllä ja suojaavat lasta sosiaaliselta syrjäytymiseltä. Varhaiskasvatusikäisten lasten fyysisen aktiivisuuden suositukset antavat suuntaviivoja vanhemmille ja varhaiskasvatuksen henkilökunnalle lasten hyvinvoinnin, terveyden ja liikunnan edistämiseen. Liikkuminen, leikkiminen ja aktiivinen tekeminen ovat lapselle luontaisia tapoja oppia uusia asioita. Näiden lisäksi on muistettava, että lapsi tarvitsee myös lepoa ja rauhoittumista. Aikuisen on tärkeä ohjattuja liikuntatuokioita suunniteltaessa ottaa huomioon, että

jokainen lapsi saa mahdollisuuden liikkumiseen, ja myös oppia ja nauttia liikunnasta niin yksin kuin yhdessä muiden lasten kanssa. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016, 6–9.) Interventioissamme näkyi vahvasti lasten liikunnallisen ja terveellisen elämän tukeminen. Erilaiset liikunnalliset leikit kuten hippa, laululeikit, metsäretki toimintapisteineen, ja neuvolan terveydenhoitajan vierailu, mikä sisälsi informaation käsihygienian merkityksestä flunssakaudella, vastaavat lasten liikunnallisiin ja terveyttä edistäviin toimintoihin.

4.2.3 Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatukseen siirtyessään lapsen elinpiiri laajenee ja hän kohtaa uudessa ympäristössä, uusien ihmisten kanssa, erilaisia tapoja, arvoja, toimintamalleja, katsomuksia ja niin edelleen. Varhaiskasvatus pystyy tarjoamaan lapsille eväitä yhteisössä toimimiseen erilaisin keinoin, kuten satuja, draamaa, taidetta, musiikkia ja vierailuja lähiympäristöä hyödyntäen. Päiväkodeissa voivat käydä esittäytymässä lähiympäristön eri toimijat ja lasten perheet ja isovanhemmat voivat rikastaa päiväkodin arkea tuomalla varhaiskasvatukseen omia kokemuksiaan, tietojaan ja taitojaan esimerkiksi menneisyyteen tutustumalla isovanhempien lapsuudesta tuttujen musiikin ja leikin avulla. Lapsille annetaan mahdollisuus pohdiskeiluun ja lähiyhteisön tarkasteluun. Yhteisöstä oppiminen lisää lasten vuorovaikutus- ja ilmaisutaitoja, sekä kulttuurista osaamista ja eettistä ajattelua. (Opetushallitus 2017, 43–44.)

Lapsen yhteisöön kuulumisen auttaa lasta harjoittelemaan ja kehittymään tarvittavissa taidoissa, joita myöhemmin käytetään yhteiskunnassa toimimiseen. Lasten osallistaminen varhaiskasvatuksen toiminnan suunniteluun ja toteutukseen vahvistavat lapsen kuulumista yhteisöön ja siellä vaikuttamiseen. Lapset tarvitsevat aikuisten tukea ja apua toimiakseen lapsien muodostamassa suuressa yhteisössä. Lasten muodostama yhteisö tarjoaa lapselle mahdollisuuden vuorovaikutuksen muiden lasten kanssa, mikä voi lisätä lapsen tunnetta yhteisöön kuulumisesta ja luo pohjan ystävyssuhteen solmimiseen ja ylläpitämiseen. Varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulisi kiinnittää huomiota, että lapset saavat tarvittavaa ohjausta ja opetusta sosiaalisissa taidoissa, jotka auttavat yhteisössä toimimiseen. Lapset harjoittelevat yhteisössä toimimista leikkien ja rakentaen omia sosiaalisia todellisuuksia leikin avulla. (Marjanen, Aho-
nen, Majoinen 2013, 47–57.) Meidän toteuttamissamme interventioissa lapset pääsivät tutustumaan lähialueen eri toimijoihin, kuten vapaapalokuntaan ja neuvolaan, sekä retkeilemään lähiympäristössä. Interventoiden yhteydessä lapsilla oli mahdollisuus tutustua ja leikkiä myös muiden kuin oman varhaiskasvatusryhmänsä lasten kanssa, sillä päiväkodin ulkopuolisten perheiden oli mahdollista osallistua

interventioihin. Lisäksi kahdessa interventiossa mukana olivat ryhmäperhepäiväkotit Päivänpaisteen lapset. Interventioiden toimintaa suoritettiin sekä pienryhmissä että koko ryhmän voimin.

4.2.4 Ilmaisun monet muodot

Eri ilmaisumuotojen opettaminen ja niissä tukeminen on yksi varhaiskasvatuksen tehtävistä. Lapsille on annettava mahdollisuus monipuolisiin eri ilmaisumuotoja toteuttaviin toimintoihin. Nämä voivat sisältää niin kuvallista, musiikillista, sanallista kuin kehoallista ilmaisua. Erilaisten ilmaisumuotojen ymmärtäminen ja kokeileminen harjoittavat lasten oppimisedellytyksiä, minäkuvaan myönteistä kehitystä, sosiaalisia valmiuksia ja ympäröivän maailman jäsentämistä. Musiikillinen ilmaisu voi sisältää soittamista, laulamista, musiikin kuuntelua ja sen rytmiin liikkumista sekä ääniympäristön havainnointia. Kuvallisessa ilmaisussa kehitetään suhdetta visuaalisuuteen ja kuvataiteisiin. Erilaiset tavat tehdä kuvataidetta eri ilmaisumuotojen avulla ja kuvien ja kuvataiteen havainnointi ja sen tuomat esteettiset elämykset ovat tärkeitä lapsen kuvalliselle ajattelulle ja kuvien monipuoliselle havainnoinnille ja tulkitsemiselle. Piirtäminen, maalaaminen, rakentaminen ja erilaisten mediaesitysten luominen ovat osa kuvataiteen ilmentämistä. Sanallinen ja kehoallinen ilmaisu voivat sisältää draamaa, tanssia ja leikkiä. (Opetushallitus 2017, 41–43.) Varhaiskasvatuksen lapsiryhmän kanssa toteuttamissamme interventioissa näkyivät edellä mainituista ilmaisumuodoista eniten musiikki, musiikkileikki ja -liikunta, laulu ja kuuntelu. Musiikkiliikunta kehittää lapsen motorisia kykyjä, kuten kehonhallintaa sekä karkea- ja hienomotoriikkaa. Musiikin käyttäminen varhaiskasvatuksen toiminnassa lisää lasten musiikin ilon kokemista tanssin ja liikkeen kautta. Lapsen keskittymiskyky vahvistuu musiikkiliikunnalla, ja se edes auttaa oppimisessa. Musiikin kuuntelu edellyttää lapsen keskittymistä, ja sen on havaittu lisäävän lapsen hyvinvointia ja oppimiskykyä. (Lindeberg-Piironen, Ruokonen, 2017, 179–180, 275.)

4.2.5 Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea ja kehittää lapsen kielellisiä valmiuksia toimia ja rikastaa kielen käyttöä. Kielen kautta lapset pystyvät ilmaisemaan itseään, oppimaan uutta, ja se on olennainen osa vuorovaikuttamista muiden kanssa. Lasten kokemukset kuulluksi tulemisesta ja aikuisten reagointi lasten aloitteisiin kehittävät hyviä vuorovaikutustaitoja. Eri tilanteiden ja toiminnan sanallistaminen ja lasten kanssa keskusteleminen tukevat kielen kehitystä. Sanavaraston kehittyminen monipuolistaa lapsen kielen käyttöä, ja esimerkiksi laululeikit auttavat lapsen kielellisen muistin kehittymistä. (Opetushallitus

2017, 40–41.) Lapsen kielen kehitys auttaa lasta tuomaan ilmi omat mielipiteensä, tunteensa, ajatuksensa ja tarpeensa. Se on myös tapa jäsentää havaintoja, tietoa ja ajattelua. (Ahonen 2017, 165.) Kielten rikas maailma ja lasten kielellisten valmiuksien edistäminen näkyi interventioissamme vastavuoroisena jutteluna lasten kanssa. Lapset saivat kysellä ja ihmetellä, kertoa mielipiteensä toiminnastamme, ja pyrimme aina vastaamaan heidän kysymyksiinsä. Sanallistimme myös eri interventioidemme kulkua. Jokainen varhaiskasvatusryhmän kanssa pidetty interventio sisälsi erilaisia laululeikkejä. Lapset saivat myös ihan oman yksityisen hetken nalletohtorin kanssa, jossa lapsi sai itse kertoa kaikki oman pehmoeläimensä asiat nalletohtorille ja vastata nalletohtorin esittämiin kysymyksiin. Näissä hetkissä jokainen lapsi tuli varmasti huomioduksi ja kuulluksi.

4.3 Keskeisiä näkökulmia avoimesta varhaiskasvatuksesta ja pedagogisesta toiminnasta

Varhaiskasvatuslaissa avoimen varhaiskasvatuksen toimintaa määritellään järjestettäväksi, jos kunta tai kaupunki kokee sen tarpeelliseksi. Sen toimintaa ohjaa ja säätelee sama varhaiskasvatuslaki kuin muutakin varhaiskasvatusta. Avoimen varhaiskasvatuksen, kuten kaiken varhaiskasvatuksen, pitää lain mukaan edistää lapsen kasvua, kehitystä, hyvinvointia ja terveyttä, sekä antaa lapsille mahdollisuus kertoa mielipiteensä ja toiveensa toteutettavasta ja toteutetusta toiminnasta ikätason vaatimalla tavalla. Myös lasten vanhempien ja huoltajien kuuleminen varhaiskasvatustoimintaa suunniteltaessa on mahdollistettava, sekä osallistettava heitä toiminnan arviointiin. (Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.) Avoin varhaiskasvatus voidaan nähdä myös matalan kynnyksen palveluna, sekä lastensuojelulain määrittämänä ennaltaehkäisevänä lastensuojelutyönä, jonka avulla voidaan tukea vanhemmuutta, lapsen kasvua, kehitystä sekä hyvinvointia. (Lastensuojelulaki 13.4.2017/417.) Avoin varhaiskasvatus voi tarjota lapsille ja heidän vanhemmilleen ohjattua toimintaa esimerkiksi ulkoilun, liikunnan, taiteen ja leikin merkeissä. Lisäksi avoin varhaiskasvatus mahdollistaa lapsille ja vanhemmille muita sosiaalisia kontakteja. (Opetushallitus, 2017, 17-18.) Projektissamme toteutimme avoimen varhaiskasvatuksen periaatetta järjestäessämme toimintaa varhaiskasvatusikäisille lapsille ja perheille osana LAPE-muutosohjelman perhetuominnan kehittämistä. Suunnittelimme jokaiseen varhaiskasvatuksen yhteydessä toteutettuun interventioon pedagogista toimintaa ja annoimme siihen osallistuville päiväkodin lapsille sekä varhaiskasvatuksen ulkopuolelta osallistuville lapsille vanhempien mahdollisuuden palautteen antamiseen järjestämestämme toiminnasta.

Kuten jo aiemmin on mainittu, pyrimme interventioissamme toteuttamaan mahdollisimman monipuolista pedagogista toimintaa. Nykypäivän varhaiskasvatuksessa suositetaan vanhempien kanssa tehtävää

yhteistyötä lasten kasvun ja kehityksen eteen. (Opetushallitus 2017, 32–33.) Järjestämämme perhetorikokeilun kautta mahdollistimme varhaiskasvatuksen ulkopuolella olevien perheiden osallistumisen suunniteltuun pedagogiseen toimintaan. Interventioissa lapset ja perheet pääsivät liikkumaan, laulamaan, leikkimään, tutustumaan lähiympäristöön ja vapaaehtoisen palokunnan toimintaan. Lapset pääsivät harjoittelemaan oman pehmolelunsa kanssa, miten neuvolassa toimitaan.

4.4 Varhaiskasvatuksen ja perheiden yhteistyö

Varhaiskasvatuslain lisäksi perheiden oikeudesta varhaiskasvatukseen on myös määrätty Yhdistyneiden kansakuntien lasten oikeuksissa. Lasten oikeuksien mukaan ensisijainen lasten kasvatustyö kuuluu lasten vanhemmille, mutta sopimus edellyttää allekirjoittaneita valtioita tarjoamaan lapsiperheille kasvatustapaa ja kehittämään lastensuojelulaitosten- ja palvelujen kehittämistä. (Unicef lapsenoikeudet, 18. artikla.) Varhaiskasvatuksen ja vanhempien yhteistyö lähtee siitä, että kunnan on mahdollistettava vanhemmille riittävä informaatio varhaiskasvatuksen toteutuksen muodoista ja palveluista, mitä he tarjoavat. Vanhempia on myös neuvottava ja ohjattava tilanteen mukaan oikeanlaisen varhaiskasvatuspalvelun piiriin. (Heinonen ym. 2016, 35.)

Nykypäivän vanhemmat ja perheet kohtaavat paljon erilaisia haasteita ja vanhempien kasvatustyöhön kuuluu paljon odotuksia ja suorituspainetta. On kuitenkin tärkeä muistaa, että varhaiskasvatus pystyy tarjoamamaan lapsille ja lapsiperheille heidän kaipaamaansa tukea kasvatustyöhön. Tuetut ja hyvinvoivat vanhemmat lisäävät myös lasten hyvinvointia. Lasten ja perheiden palvelut, kuten päiväkotit, neuvolat ja koulut, voivat parhaimmillaan tarjota perheelle sosiaalista ja emotionaalista tukea arjen haasteista selviytymiseen. (Koivula, Siippanen & Eerola- Pennanen 2017.) Varhaiskasvatuksen ja perheiden välinen yhteistyö on tärkeä osa perheiden hyvinvointia, sillä sosiaalisen tuen puute ja vanhempien yksinäisyys luovat omat riskinsä lapsen myönteiselle kehitykselle. (Heinonen ym. 2016, 183.) Tämä omalta osaltaan tuki ajatustamme toteuttaa perhetoritoiminta avoimena varhaiskasvatuksena. Tämän avulla alueen lapsiperheet saivat mahdollisuuden matalan kynnyksen palveluun ja sosiaalisiin kontakteihin sekä muihin vanhempiin, lapsiin ja varhaiskasvatuksen henkilökuntaan, että interventioissa mukana olleisiin muihin toimijoihin.

5 PROJEKTIN TOTEUTUS

Projekti toteutettiin Ullavassa yhteistyössä päiväkotiki Muksulan sekä LAPE-projektityöntekijän kanssa. Projekti sisälsi viisi erilaista interventiota. Ensimmäinen interventio oli suunnattu pidettäväksi Ullavan alueen vanhemmille yhdessä LAPE-projektityöntekijän kanssa. Kolme seuraavaa toiminnallista interventiota toteutimme avoimet ovet -periaatteella yhteistyössä päiväkotiki Muksulan kanssa. Viimeinen interventio oli perheiltä, jota olivat mukana toteuttamassa LAPE-projektityöntekijä, päiväkotiki Muksulan henkilökunta, nuorisosihteeri sekä vapaaehtoisia nuoria. Projektin jokaisen varhaiskasvatuksen toiminnan yhteydessä pidetyn intervention aikana, ja sen jälkeen, keräsimme palautetta kirjallisesti kyselylomakkeella sekä suullisesti. Palautetta kerättiin päiväkodin henkilökunnalta, päiväkodin lapsilta ja päiväkodin ulkopuolelta tulleilta lapsilta ja heidän vanhemmiltaan (LIITE 7, LIITE 8). Päiväkodin henkilökunta vastasi lapsilta kerättävästä kirjallisesta palautteesta meidän luomamme palautekyselyn ja antamiemme ohjeiden avulla. Projektin päättyttyä otimme kirjallisen palautteen saadaksemme arvioinnin projektin ja yhteistyön sujumisesta myös LAPE -projektityöntekijältä (LIITE 11). Projektin interventioista ilmoitimme ”Ullavassa tapahtuu” -Facebook-ryhmässä, sekä Ullavan kirjastojen ilmoitustauluilla. Vanhemmille suunnatusta interventiosta laitoimme kutsun myös Ullava tiedotteeseen, joka jaetaan jokaiseen talouteen Ullavassa (LIITE 4). Projektin interventiot toteutettiin kokonaisuudessaan elo-marraskuun 2018 aikana. Alempana projektin kulkua ja eri vaiheita on havainnollistettu kaavion avulla (KUVIO 2).

KUVIO 2. Projektin eteneminen

5.1 Perhetorin ideointi-ilta Ullavan vanhemmille

Ensimmäinen interventio toteutettiin 22.8.2018 illalla Ullavan Veikko Vionojan koululla. Interventio oli suunnattu Ullavan alueen varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmille. Interventiossa oli mukana LAPE-muutosohjelman projektityöntekijä, joka vastaa perhetoritoiminnan kehittamisestä ja päiväkotiki Muksulan työntekijä. Intervention tarkoituksena oli antaa vanhemmille tietoa LAPE-hankkeesta ja mahdollisuus tuoda omia ajatuksia ja kehitysideoita Ullavan lapsiperhepalveluihin ja perhetoritoimintaan liittyen. Illan aikana LAPE-projektityöntekijän oli ensin tarkoitus informoida vanhempia, millä mallilla Ullavan perhetoritoiminnan ja koko Keski-Pohjanmaan perhekeskuksen kehittäminen on. Sen jälkeen meidän tarkoituksenamme oli kertoa opinnäytetyöprojektistamme vähän tarkemmin. Olisimme kertoneet suunnittelemistamme interventioista, jotka toteuttaisimme yhteistyössä päiväkotiki Muksulan kanssa ja innostaneet perheitä osallistumaan järjestämiimme interventioihin. Iltaan osallistui kuitenkin vain yksi vanhempi, joten illan toteutus muuttui läsnäolijoiden väliseksi keskusteluksi. Keskustelimme Kokkolan ja sen liitoskuntien lapsiperhepalveluista, palveluiden nykytilanteesta ja niiden saatavuudesta, sekä perhetoritoiminnan toteuttamisesta. Kaikki läsnäolijat jakoivat omia ajatuksiaan ja kokemuksiaan aiheen ympäriltä.

5.2 Paloautopäivä

Paloautopäivä oli ensimmäinen toiminnallinen interventio, ja se pidettiin 26.9.2018. Interventio toteutettiin päiväkotiki Muksulan pihapiirissä ja loppuleikki sisällä koulun liikuntasalissa. Interventioon osallistuivat meidän lisäksi Muksulan päiväkodin lapset ja henkilökunta, sekä Ullavan vapaapalokunnasta kolme palomiestä. Päiväkodin ulkopuolelta ei osallistunut perheitä. Palomiehet toivat paikalle myös paloauton, palokunnan pakettiauton, sekä muuta paloasemalle ja palomiehille kuuluvaa rekvisiittia. Päivän ohjelmasta ja sisällöstä oli keskusteltu ja sovittu yhdessä Ullavan vapaapalokunnan, sekä päiväkotiki Muksulan henkilökunnan kanssa. Paloautopäivä mahdollisti lasten tutustumisen palokunnan toimintaan, sekä lisäsi heidän tietouttaan paloturvallisuudesta ja miten toimia mahdollisessa hätätilanteessa.

Aloitimme intervention esittelemällä ensin itsemme lapsille, minkä jälkeen jokainen lapsi sai kertoa meille oman nimensä. Näin jokainen lapsi tuli kohdatuksi ja huomioiduksi heti intervention alussa. Interventio jatkui yhteisellä laululeikillä sekä teeman mukaisella pienellä infolla paloturvallisuuteen liittyen. Kysyimme lapsilta aiheeseen liittyviä kysymyksiä ikätason huomioiden. Kysyimme esimerkiksi, tietävätkö lapset, mikä on yleinen hätänumero ja miten pitää toimia, jos näkee kotona tai muualla savua tai tulta. Tässä yhteydessä kuuntelimme Ti-Ti nallen 112-laulun. Lyhyen infon jälkeen ohjelma jatkui

niin, että toinen meistä puettiin palomiehen vaatetukseen palomiesten opastuksella ja avustuksella. Samalla palomies kertoi varusteista ja niiden käyttötarkoituksesta. Osallistimme lapsia pyytämällä myös heitä kertomaan, mikä vaate tai asuste piti pukea seuraavaksi. Välillä myös hauskuutimme lapsia pukemalla vahingossa väärässä järjestyksessä. Varusteiden pukemisen jälkeen siirryimme koko ryhmä tutustumaan paloautoon ja sen kalusteisiin.

Palomiehet esittelivät lapsille paloautoa ja sen sisältöä. Jokainen lapsi pääsi halutessaan suihkuttamaan letkulla vettä palomiehen avustuksella (KUVA 1). Viimeisenä osuutena palomiesten kanssa oli järjestetty paloautokyyti lapsille. Lasten vanhemmilta oli kysytty erikseen lupa lapsen kyyditsemiseen. Paloauto kävi tekemässä lyhyen kierroksen kylällä ja lapset pääsivät kyytiin pienryhmissä. Lopuksi kokoonnuimme vielä pihalla yhteen ja kävimme läpi palomiesten kanssa toteutettua interventiota. Lapset saivat kertoa mielipiteitään ja tuntemuksiaan paloautopäivästä. Palomiesten poistuttua paikalta siirryimme lapsiryhmän ja henkilökunnan kanssa vielä liikuntasaliin päättämään sen aamuisen intervention.

Liikuntasalissa tuokion alussa kiitimme lapsia aktiivisesta osallistumisesta toimintaa ja kyselimme palautetta päivän interventiosta. Intervention päätteeksi lapset pääsivät leikkimään hippaa ”tuli- ja vesi” -teemalla. Valitsimme vapaaehtoisista kaksi hippaa ja kaksi vapauttajaa. Hipassa tulta edustavat lapset ottivat kiinni muita lapsia. Kiinni otetun piti jähmettyä paikoilleen. Vettä edustavat lapset pystyivät vapauttamaan kiinni otetut koskettamalla heitä. Hippaleikin jälkeen siirryimme piiriin, jossa toteutimme viimeisen leikin intervention päätteeksi. Piirissä olijoiden piti kierrättää ”tulipalloa”, niin että pallo piti siirtää mahdollisimman pian seuraavalle, etteivät kädet ”pala”. Taustalla soi musiikki. Musiikin tauottua se kenen käteen pallo jäi, poistui ympyrästä päiväkodin työntekijän mukana päiväkodin puolelle valmistautumaan ruokailuun.

KUVA 1. Paloautopäivän toimintaa

5.3 Metsäretki

Metsäretkipäivä oli ihanan aurinkoinen päivä, 10.10.2018. Interventioon osallistuivat päiväkotit Muksulan lapset ja henkilökunta, Ullavan Rahkosesta ryhmäperhepäiväkotit Päivänpaisteen viisi-vuotiaat sekä Rahkosen koulun esikoululaiset ja henkilökuntaa. Toimintaan osallistui yksi perhe päiväkodin ulkopuolelta. Interventiossa Metsämörrinä esiintyi nuorisosihteeri. Interventio toteutettiin Ullavan agility-radan lähimaastossa, jonne olimme tehneet Metsämörrin luontopolun erilaisine tehtävineen. Päivän kulkua oli suunniteltu etukäteen yhteistyössä nuorisosihteerin ja päiväkotit Muksulan henkilökunnan kanssa. Interventio aloitettiin samalla tavalla kuin paloautopäivä. Kaikki osallistujat menivät puoliympyrään, ja kerroimme heille intervention sisällöstä sekä esittelimme itsemme. Mukana oli uusia kasvoja, ryhmäperhepäiväkodin lapset ja henkilökunta sekä päiväkodin ulkopuolelta tullut perhe. Tämän jälkeen jokainen lapsi ja aikuinen sai kertoa oman nimensä, minkä jälkeen otettiin yhteinen laululeikkihetki, Lauloimme ja leikimme teemaan sopivan ”Mörrimöykky tanssii” -laulun.

Laulun jälkeen päiväkotien henkilökunta sai jakaa lapset pienryhmiin, jotka pääsivät hiukan porrastaen suorittamaan meidän lähimetsään tekemäämme tehtäväpolkua. Odotellessamme toisten kanssa jatkoimme laululeikkejä. Metsämörrin jättämien viestien avulla pienryhmät pääsivät suorittamaan erilaisia tehtäviä (KUVA 2). Tehtävien tarkoituksena oli havainnoida luontoa eri aistikanavin, suorittaa monenlaisia liikunnallisia tehtäviä ja myös hyödyntää luonnosta löytyvää materiaalia tehtävien suorittamisessa. Metsämörri itse piilotteli reitin varrella, kurkisteli puiden takaa ja heilutteli lapsille. Luontopolun suorittamisen viimeiseltä rastilta löytyi Metsämörrin kirjoittama kirje, jossa hän kertoi nälän yllättäneen ja

siirtyneensä itse jo nuotiopaikalle paistamaan makkaraa. Kirjeessä Metsämörri kehoitti myös lapsia tulemaan makkaranpaistopaikalle. Lapset saivat makkaraa paistaessaan kysellä ja jutustella Metsämörrien kanssa sekä leikkiä vapaasti muiden lasten kanssa lähiympäristössä. Interventio lopetettiin yhteiseen laululeikkihetkeen, jonka aikana lapsilla oli mahdollisuus kertoa omia ajatuksia ja mielipiteitä metsäretkipäivästä. Saimme positiivista palautetta suullisesti, ja lasten iloiset ilmeet ja hymyilevät suut olivat parasta palautetta päivästä.

KUVA 2. Metsämörrien tehtävä metsäreitillä varrelta

5.4 Nalleneuvolapäivä

Nalleneuvolapäivä toteutettiin päiväkotit Muksulan tiloissa 24.10.2018. Interventioon osallistuivat päiväkotit Muksulan lapset ja henkilökunta, ryhmäperhepäiväkotit Paisteen lapset ja henkilökunta. Mukana interventiota toteuttamassa olivat Ullavan lastenneuvolan terveydenhoitaja, sekä paikallisen teatteri Pysytymiehtien näyttelijä nalletohtorina. Päiväkodin ulkopuolelta ei osallistunut lapsiperheitä. Nalleneuvolaan lapsia oli informoitu tuomaan oma lelu, joka pääsisi mukaan nalleneuvolaan, nalletohtorin vastaanotolle. Interventio aloitettiin samalla tavalla kuin aiemmatkin päiväkotit-interventiot eli kokoonnuimme yhteen ja esittelimme itsemme, minkä jälkeen lapset ja aikuiset saivat kertoa oman nimensä. Interventio jatkui aikaisempien tapaan lauluhetkellä. Lauloimme ”Jänis istui maassa” -laulun, koska siinä lauletaan tohtorista ja se sopi näin päivän teemaan.

Esittäytymisten ja laulun jälkeen lastenneuvolan työntekijä piti ryhmälle pienen informaation käsinukkejen avulla siitä, miten flunssakautena pitää huolehtia käsihygieniasta. Terveystarkastaja kyseli lapsilta aiheeseen liittyviä kysymyksiä, joihin sai vastailta vapaaehtoisesti. Informaation päätteeksi terveydenhoitaja jakoi vielä jokaiselle lapselle omat flunssapöytäkortit. Tämän jälkeen terveydenhoitaja ja nalletohtori siirtyivät liikuntasalin puolelle, jonne olimme Muksulan henkilökunnan kanssa valmistaneet neuvolan vastaanoton lapsia ja lasten pehmoleluja varten.

Nalleneuvolan vastaanottoon otettiin kaksi lasta kerrallaan (KUVA 3). Loput lapsista saivat leikkiä vapaasti päiväkodin puolella. Nalleneuvolan vastaanotolla lapsi pääsi oman lelun kanssa joko nalletohtorin tai terveydenhoitajan vastaanotolle. Lapsi sai kertoa lelustaan tohtorille ja samalla kun lelulle tehtiin terveystarkastusta, nalletohtori ja terveydenhoitaja täyttivät lapsen kertomien tietojen pohjalta pehmolelulle oman neuvolakortin, jonka lapsi sai ottaa mukaansa käynnin jälkeen. Neuvolakorttiin oli tulostettu värityskuva, jonka sai käynnin jälkeen vielä värittää päiväkodin puolella. Tämä interventio kesti muita pidempään, joten kaikkien lasten ja henkilökunnan yhteistä lopetushetkeä ei ehditty pitämään. Saimme kuitenkin positiivista palautetta suullisesti sekä päiväkodin henkilökunnalta että lapsilta.

KUVA 3. Nalleneuvolan vastaanotolla

5.5 Perheiltä päiväkotiki Muksulassa

Viimeinen toiminnallisten osuuksien päättävä interventio toteutettiin 7.11.2018 päiväkotiki Muksulan tiloissa. Järjestimme perheiltä, johon saivat osallistua kaikki Ullavan alueen lapsiperheet, joissa on varhaiskasvatikäisiä lapsia. Perheiltä toteutuksessa mukana olivat Muksulan henkilökunta, Kokkolan

nuorisotoimen työntekijä, LAPE-hankkeen projektityöntekijä, sekä muutama vapaaehtoinen. Projektityöntekijä piti pienen informaatiotilaisuuden iltaan saapuneille vanhemmille hankkeen sen hetkisestä tilanteesta. Hän kertoi vanhemmille myös siitä, millä tavoin hankkeen oli tarkoitus mahdollistaa lapsi- ja perhepalveluiden monipuolisempi toteutuminen Kokkolan alueella. Vanhemmat saivat myös mahdollisuuden kertoa omia ajatuksiaan ja kysymyksiä asiaan liittyen. Vanhemmille järjestetyn informaation aikana näytimme iltaan osallistuneille vanhemmille kuvia toteutetuista interventioista lapsiryhmään. Vanhempien ollessa LAPE-infossa lapset pääsivät leikkimään ja pelaamaan päiväkodin puolelle päiväkodin henkilökunnan, nuorisosihteerin ja vapaaehtoisten kanssa. Illan päätteeksi kokoonnuimme yhteiselle iltapalahetkelle päiväkodin tiloihin ja arvoimme iltaan osallistuneiden kesken herkkukorin.

5.6 Projektin kysely- ja palautelomakkeet

Interventioita varten oli kyselylomakkeet lapsille ja vanhemmille sekä henkilökunnalle. Interventioiden kyselylomakkeessa selvitimme, mitä mieltä interventioihin osallistuneet lapset ja aikuiset olivat päivän toteutetusta toiminnasta. Kyselyn avulla halusimme saada tietoa, mikä oli toimivaa ja mikä olisi vaatinut kehittämistä. Halusimme helpottaa lasten palautteen antamista lisäämällä kyselylomakkeen loppuun hymynaamavaihtoehtot. Projektin interventioihin osallistuneille perheille, joiden lapset eivät kuulu varhaiskasvatuksen piiriin, olimme tehneet oman kyselylomakkeen projektin päätteeksi. Tällä lomakkeella oli tarkoitus arvioida koko projektimme interventioita ja selvittää, olisiko tämän kaltaiselle toiminnalle tilausta jatkossa, ja mikäli niin olisi, millä tavalla sen toivottaisiin jatkuvan. Henkilökunnalle oli lisäksi loppuarviointilomake, jolla arvioitiin koko projektin toimivuutta ja toteutusta ja meidän ammatillista osaamistamme projektin toteutuksessa.

6 PROJEKTIN ARVIOINTI

Projektiopinnäytetyön tekeminen sisältää toteutuneen projektin arvioinnin ja tulokset. Projektin arvioinnissa tuloksia verrataan asetettuihin tavoitteisiin ja laadukas projekti pitää sisällään esimerkiksi onnistuneen ohjausprosessin, pitäytymisen määrittelyssä aikataulussa ja työmäärässä. Projekti on tärkeä oppimiskokemus ja jokainen hanke antaa tekijöilleen ja hankkeessa mukana olleille toimijoille arvokkaan kokemuksen. Projektin tekeminen vahvistaa tekijöidensä ammatillista osaamista. (Ruuska 2007, 271–274.) Asetettujen tavoitteiden peilaamisen lisäksi oman projektimme toteutuksen arvioinnissa hyödynnämme projektin aikana päiväkodin lapsilta ja henkilökunnalta kerättyjä kirjallisia palautteita suunnittelemastamme toiminnasta. Oman ammatillisen osaamisen arvioinnissa käytämme apuna päiväkodin henkilökunnan täyttämää loppuarviointikyselyä sekä LAPE-projektityöntekijältä kerättyä kirjallista palautetta että toistemme ja muiden projektissa mukana olleiden kanssa käytyjä reflektiivisiä keskusteluja.

6.1 Perheillan arviointi

Vanhempainiltaa varten emme tehneet erikseen arviointilomaketta. Vanhempainillan tarkoituksena oli koota yhteen Ullavan alueen varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat kuulemaan LAPE-hankkeen perhekeskustoiminnasta ja siitä millä tavalla uudistuvat lapsi- ja perhepalvelut näkyvät Ullavassa. Järjestämämme vanhempainilta avasi mahdollisuuden Ullavan alueen vanhemmille kertoa omia mielipiteitään, toiveitaan ja näkemyksiään lapsiperheille suunnatuista palveluista Ullavassa ja minkälaisia toiveita niiden suhteen olisi tulevaisuudessa. LAPE-projektityöntekijä olisi vienyt nämä toiveet ja ideat eteenpäin moniammatillisen tiimin tietoon ja työstettäväksi. Iltaan osallistui kuitenkin vain yksi vanhempi, mikä oli tietenkin meille järjestäjille iso pettymys. Aikaisemmin keväällä Ullavan alueen vanhemmat olivat vastanneet LAPE-hankkeen teettämään sähköiseen kyselyyn lapsiperheiden palveluihin ja niiden kehittämiseen liittyen aktiivisesti, ja heiltä oli tullut useampiakin ideoita. Tämän vuoksi odotimme aktiivista osallistumista myös tähän iltaan, koska halua Ullavan alueen lapsiperhepalveluiden kehittämiseen tuntui olevan.

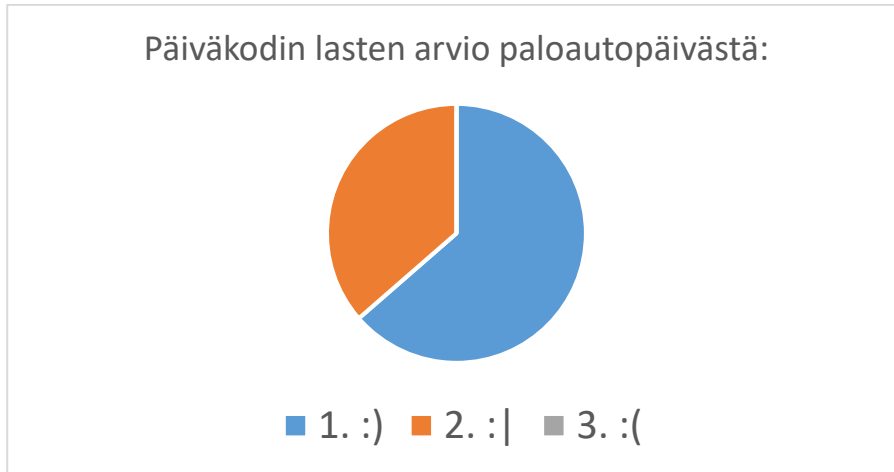
Tärkeimpänä tavoitteena tämän illan suhteen oli mahdollistaa vanhempien osallistuminen Ullavan alueen lapsiperhepalveluiden suunnittelemiseen ja kehittämiseen sekä tuoda tietoutta LAPE-hankkeesta ja omasta opinnäytetyöstämme. Samalla ajatuksena oli lisätä Ullavan alueen lapsiperheiden yhteisöllisyyttä ja innostaa lapsiperheitä osallistumaan projektimme interventioihin. Näihin tavoitteisiin emme

valitettavasti päässeet osallistujien vähäisen määrän vuoksi, ja illalle suunniteltu ohjelma muutti tästä syystä muotoaan. Päädyimme yhdessä keskustelemaan LAPE-projektityöntekijän, päiväkodin työntekijän ja yhden paikalle tulleen vanhemman kanssa lapsiperhepalveluista ja niiden toimivuudesta. Keskustelu oli kyllä antoisaa, mutta tavoitteet illan suhteen jäivät suurelta osin saavuttamatta, koska vanhempia ei saapunut enempää paikalle. Pienten lasten vanhemmilla ei välttämättä ole mahdollisuutta saada lastenhoitoa järjestymään, mikä saattoi osaltaan vaikuttaa vähäiseen osallistujamäärään. Ullavassa on myös paljon maanviljelijöitä, joiden työ voi estää osallistumisen sekä osa tekee vuorotöitä. Ajankohdan valitsimme kuitenkin sen mukaan, että suurimmalla osalla vanhemmista olisi ollut mahdollista päästä mukaan.

6.2 Paloautopäivän arviointi

Paloautopäivään osallistuivat Muksulan päiväkodin lapset. Yhtään perhettä päiväkodin ulkopuolelta ei osallistunut interventioon, mikä oli pettymys meille järjestäjille. Olimmehan järjestäneet tämän juuri heitä varten samalla tietenkin ajatellen myös päiväkodin lapsia. Tästä huolimatta interventio sujui hyvin ja lapset olivat aktiivisesti mukana toiminnassa. Vapaapalokunnan miehet olivat suunnitelleet ohjelmaa suunnittelemamme ohjelman lisäksi, mikä saatiin toteutettua toimivana kokonaisuutena. Jokainen lapsi näytti olevan kiinnostunut kaikesta ohjatusta toiminnasta. Vaikka sää oli sateinen ja mietimme ohjelman siirtämistä sisätiloihin, päädyimme kuitenkin olemaan pihalla. Tämä osoittautui toimivaksi ratkaisuksi kokonaisuuden kannalta. Kaiken kaikkiaan päivä sujui hyvin ja lapsilla näytti olevan hauskaa koko toiminnan ajan. Tämän intervention yhtenä tavoitteena oli mahdollistaa varhaiskasvatuksen ulkopuolisille lapsille tai lapsiperheille osallistuminen pedagogiseen toimintaan avoimen varhaiskasvatuksen muodossa. Tavoite oli myös avata heille mahdollisuus viettää aikaa päiväkodin lasten kanssa. Valitettavaa on, ettei yksikään perhe päiväkodin ulkopuolelta osallistunut toimintaan. Mahdollistimme osallistumisen kuitenkin, joten tavoitteet täyttyivät siltä osin. Myös toiminnan pedagogisiin tavoitteisiin päästiin, sillä interventiossa toteutuvat monipuolisesti valtakunnallisen varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti oppimisen alueet.

Intervention aikana olimme vuorovaikutuksessa lasten sekä päiväkodin henkilökunnan kanssa ja keräsimme palautetta sitäkin kautta. Intervention jälkeen lapset saivat vastata palautekyselyyn Muksulan päiväkodin henkilökunnan avustuksella. Kyselyssä oli avoimia kysymyksiä ja kolme erilaista hymiötä, jotka auttoivat lasta arvioimaan toteutettua tapahtumaa. Seuraavalle sivulle olemme avanneet lasten antamia palautteita kuvion (KUVIO 3) ja kommenttien kautta.

KUVIO 3. Lasten arviot paloautopäivästä hymiöitä hyödyntäen

Tykkäsin olla jumppasalilla. Hauskinta oli paloauton kyytisä

Oli kiva päivä. Tykkäsin vesiletkusta, oli aika hassu ja semmosta. Pääsin tutustumaan paloauton sisään.

Paloauton kyytistä tykkäsin. Se oli tylsää kun en halunnu sammuttaa sillä letkulla. Se oli myös kiva olla toisen paloauton kyytilläkin. Kiinniottajana oli kiva. Loppuleikissä viimeisenä oli kiva.

Hyvä päivä. Pääsi paloauton kyytiin. Huonoa, kun ei päässyt uudestaan kyytiin.

Tykkäsin paloautoajelusta. Palohippa oli kiva.

Palomiehet ja ne naiset oli kivoja. Tulipalohippa. Kivointa oli, kun pääsin paloauton kyytiin.

Kiitos. Paloauton kyytissä kiva. Kiva oli ruiskuttaa pioletkulla.

Oli kiva kun oltiin palojutussa, paloauton vieressä kuvassa. Että oli kiva jumppasalissa. Pelattiin jotakin polttopalloa.

Tykkäsin olla paloauton kyytillä. Tykkäsin 112-laulusta. Kädet ylös -leikki oli kiva. Kiva oli suihkuttaa vettä. Pikkupaloautosta oli kiva katella tavaroita. Oli kiva antaa palautetta ja olla Selinan kanssa.

Kiva päivä. Huonoa oli, että ei saanut kauan ruiskuttaa vettä. Kiva oli, että mää sain paloauton kans ajaa.

Oli hauskaa käydä paloauton kyydissä. Huonoa oli, kun ei päässyt uudestaan ja mun päälle meni vähän vettä. Kiva oli, kun saatiin vähän ruiskuttaa vettä.

6.3 Metsäretkipäivän arviointi

Metsäretkelle osallistuivat Muksulan päiväkodin lapset ja henkilökunta, Veikko Vionojan koulun ja Rahkosen koulun esiopetusryhmä sekä ryhmäperhepäiväkodin Päivänpaisteen lapset. Lisäksi tähän interventioon osallistui yksi lapsiperhe päiväkodin ulkopuolelta, mikä oli positiivinen asia. Suunnittelimme ja toteutimme päivän ohjelman yhdessä kaupungin nuorisosihteerin kanssa. Tässä interventiossa osallistuneita lapsia oli tuplasti enemmän, mikä aiheutti omat haasteensa päivän organisointiin ja ohjeistukseen. Päivänpaisteen henkilökunnalla ei ollut ennakkotietoa päivän kulusta tarkemmin, mikä meidän täytyi ottaa huomioon aloittaessamme tuokiota. Myös tämän intervention yhteydessä keräsimme palautteen samalla tavalla, kuin aikaisemmassa interventiossa. Siitä on opinnäytetyössämme kuvio (KUVIO 4) ja lasten kommentit seuraavalla sivulla.

Päivä sujui hyvin ja sääkin suosi meitä. Lapset ja aikuiset osallistuivat retkeen positiivisin mielin. Positiivinen palaute näkyi lasten kasvoilta. Lisäksi saimme sekä aikuisilta että lapsilta hyvää suullista palautetta. Tavoitteet olivat samat, kuin edellisessä interventiossa. Tässä interventiossa toteutuivat varhaiskasvatussuunnitelman mukaisesti oppimisen eri osa-alueet. Vahvimmin painottui ympäristön tutkiminen ja luonnossa liikkuminen. Annoimme lapsille valmiuksia havainnoida ympäristöään ja ohjasimme tutkimaan ja toimimaan luonnossa rakentamamme tehtäväradan avulla. Varhaiskasvatuksen ulkopuolelta osallistunut perhe antoi palautetta suullisesti. Kirjallista palautelappua perhe ei palauttanut. Tarjosimme pedagogista toimintaa Ullavan alueen lapsille ja lapsiperheille, ja tähän osallistui kaikista toivomistamme kohderyhmistä lapsia, joten tavoitteet tämän intervention suhteen täyttyivät.

.

Intervention jälkeen lapset saivat vastata palautekyselyyn Muksulan päiväkodin henkilökunnan avustuksella. Kyselyssä oli avoimia kysymyksiä ja kolme erilaista hymiötä, jotka auttoivat lasta arvioimaan toteutettua tapahtumaa. Seuraavalle sivulle olemme avanneet lasten antamia palautteita kuvion (KUVIO 4) ja kommenttien kautta. Myös ryhmäperhepäiväkodin lapset saivat palautelomakkeet, mutta niitä vastauksia emme ole avanneet opinnäytetyössämme. Palautteet olivat pääasiallisesti positiivisia.

KUVIO 4. Lasten arvio metsäretkestä hymiöitä hyödyntäen

Mukavaa oli nuolet, jotka näytti minne piti mennä. Makkaranpaisto oli kivaa. Tehtävät oli mukavia.

Metsämörri laittoi salattiin käpyjä. Tehdä tehtäviä metsässä. Etsiä naruja. Makkara oli hyvää.

Oli kivaa. Makkara oli hyvää. Metsämörri oli hauska. Pojat riehuivat.

Oli mukavaa, koska siellä oli peikko ihana! Oli kivaa, kun peikko kirjoitta lappuun: kiitos kun menitte tämän polun loppuun. Oli tylsää, kun ei saanut kiivetä yhden kiven päälle, jossa tehtävälappu.

Makkaranpaisto ja pillimehut oli mukavaa. Peikon näkeminen oli kivaa.

Peikko oli mukava.

Leikit oli kivointa.

Paistettiin makkaraa, oli mukavaa. Löysin peikon ja näin puolukoita.

Oli hyvä päivä. Oli kiva, kun nähtiin metsämörri. Kiva, kun saatiin tehtäviä metsässä. Ei mitään huonoa. Kiitos, että teitte retken.

Ihan hyvä. Sai makkaraa ja mehua. Huonoa oli, kun piti kävellä koko ajan siellä metsässä.

Ihan oli kiva. Kivaa, kun syötiin makkaraa ja saatiin olla mörrin kanssa. Huonoa oli, kun piti kerätä käpyjä. Kiitos retkestä.

Siellä oli mörkö. Tehtiin tehtäviä ja syötiin makkaraa. Oli tylsää, kun ei tapahtunut mitään jännittävää. Olisin halunnut, että olisi ollut enemmän mörköjä.

6.4 Nalleneuvolapäivän arviointi

Päivään osallistuivat Muksulan päiväkodin lapset sekä ryhmäperhepäiväkotiki Paisteen lapset. Päiväkodin ulkopuolelta ei ollut osallistujia. Tämä oli pettymys, koska saimme hyvää palautetta edelliseen interventioon osallistuneelta perheeltä, joka tuli päiväkodin ulkopuolelta mukaan metsäretkelle. Interventio toteutettiin yhteistyössä Ullavan lastenneuvolan työntekijän ja paikallisen teatteri Pystymehtän näyttelijän kanssa. Yhteistyössä saimme toteutettua toimivan, lapsia innostavan kokonaisuuden, joka sisälsi pienen infon syysflunssasta ja sen ehkäisystä sekä mukavaa toimintaa lapsille oman pehmolelun kanssa. Lapsilla oli mahdollisuus myös esittää kysymyksiä ja ajatuksia neuvolan työntekijälle. Onnistuimme tässä interventiossa hyvin luomaan lasta rohkaisevan ilmapiirin, jossa ujompikin lapsi rohkaistui oman lelun kanssa toimimaan nalleneuvolan vastaanotolla itsenäisesti. Tämänkin intervention aikana saimme positiivista suullista palautetta sekä päiväkodin henkilökunnalta että lapsilta. Nalletohtorin vastaanotto vaikutti olevan mieluinen kokemus lapsille. Interventio oli lapsilähtöinen. Varhaiskasvatuksen tehtävä on antaa lapsille valmiuksia toimia lähiympäristössä, joka on yksi ”minä ja meidän yhteisömmä” -oppimisalueen tavoite. Tämän intervention yhtenä tavoitteena oli antaa lapselle rohkeutta ja valmiuksia toimia ilman pelkoa käydä neuvolassa. Lapsille tuli neuvolan työntekijä tutummaksi, ja he pääsivät turvallisessa ympäristössä oman lelun kanssa harjoittelemaan neuvolassa käyntiä. Tässä interventiossa toteutui myös muita oppimisen alueita. Lapset osallistuivat lauluihin, kuuntelivat ja saivat mahdollisuuden osallistua keskusteluun. Alle on aukaistu lasten antama arviointi interventtiosta niin kuvion (KUVIO 5) kuin sanallisen palautteen avulla.

KUVIO 5. Lasten arviointi nalleneuvolapäivästä hymiöitä hyödyntäen

Kivaa, kun tuli nalletohtori. Sanottiin omat nimet aluksi.

Se oli kiva päivä. Sain semmoisen nallekortin.

Mulla oli pehmolelu mukana. Sai leikkiä omalla lelulla.

Leikittiin ja käytiin lääkärissä. Oli kovin kivaa. Käärmeelle laitettiin silmään piikki.

Leikittiin. Sai ottaa lelun mukaan. Lelulleni annettiin lääkettä. Oli kiva päivä, kun nalletohtori oli täällä.

Saatiin tarrat ja neuvolakortit. Lääkäri hoiti koiraani. Oli tosi kiva päivä.

Pupua käytiin näyttämässä nalletohtorille. Oli kiva päivä.

Kivaa. Ne oli kivoja, kun antoi kortin ja tarran. Oli paljon ihmisiä. Jollakin oli samanlainen nalle, kuin minulla.

Se hoiti mun lohikäärmeen. Kävin tohtorilla. Saatiin leikkiä. (eskarin puolella myös.)

6.5 Ullavan perhetorin ideointi-illan intervention arviointi

Projektimme viimeisenä interventiona järjestimme yhteisen illan Muksulan päiväkodin lapsille ja heidän perheilleen sekä päiväkodin ulkopuolisille perheille. Perheillasta oli tiedotettu Facebookin Ullavassa tapahtuu -ryhmässä ja laitettu erillinen kutsu päiväkotikiukaan lasten vanhemmille. Ilta järjestettiin yhteistyössä LAPE-projektityöntekijän, päiväkotikiukaan henkilökunnan ja Kokkolan kaupungin nuorisosihteerin kanssa. Illan järjestelyt ja toteutus sujuivat odotetusti, mutta jälleen kerran vanhempien ja perheiden osallistuminen tapahtumaan oli heikkoa. Mukana oli kaksi perhettä. Tämän illan aikana oli tarkoitus myös kerätä varhaiskasvatuksen ulkopuolisilta perheiltä kirjallinen palaute järjestämästämme toiminnasta ja siitä näkivätkö perheet tarvetta tämänkaltaisen toiminnan jatkumiselle. Mikäli tarvetta tämän kaltaiselle avoimelle varhaiskasvatustoiminnalle perheiden mielestä olisi, perheet olisivat voineet esittää toiveita ja ideoita, millä tavalla haluaisivat toiminnan jatkuvan. Tähän emme kuitenkaan saaneet yhtään vastausta, sillä yhtään perhettä varhaiskasvatuksen ulkopuolelta ei osallistunut järjestämäämme perheiltään. Toinen osallistujaperheistä kyseli aktiivisesti LAPE-projektityöntekijältä LAPE-hankkeesta ja meidän opinnäytetyöprojektistämme. Yksi tavoitteemme tälle illalle oli antaa perheille ajankohtaista tietoa LAPE-hankkeesta sekä kertoa, miten projektimme interventiot sujuivat. Tältä osin pääsimme tavoitteisiimme tämän illan aikana. Olisimme tietenkin toivoneet, että olisimme voineet jakaa tietoa useammalle perheelle.

6.6 Projektin tulosten arviointi

Toteutimme projektimme osana LAPE-muutosohjelman perhekeskuskehittämistä syksyn 2018 aikana Ullavan kirkonkylällä. Avoimet ovet varhaiskasvatukseen -projektin tavoitteena oli mahdollistaa Ullavan varhaiskasvatusikäisille lapsille/lapsiperheille osallistuminen päiväkotitoimintaan avoimien ovien periaatteella yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa. Tämä tavoite toteutui. Suunnitelimme ja toteutimme lapsia innostavaa, pedagogista toimintaa, johon kaikilla Ullavan alueen varhaiskasvatusikäisillä lapsilla/lapsiperheillä oli mahdollisuus osallistua. Halusimme tuoda palautekyselyiden kautta myös lasten ääntä kuuluviin. Projektin yhtenä tärkeimpänä tavoitteena oli toimintaan osallistumisen lisäksi mahdollistaa perheille lapsi- ja perhepalveluiden ideoiminen ja kehittäminen yhdessä LAPE-projektityöntekijän kanssa. Halusimme koota perheet yhteen ja näin myös lisätä koko Ullavan alueen lapsiperheiden yhteisöllisyyttä. Tavoitteena oli kehittää yksi toimiva avoimen varhaiskasvatuksen perhetorimalli Ullavan alueelle ja samalla selvittää, onko tällaiselle palvelulle kysyntää. Tavoitteisiin ei tältä osin päästy, koska osallistuminen perheiden osalta oli vähäistä. Avasimme kuitenkin perheille mahdollisuuden osallistua, ja tältä osin yksi tavoite täyttyi. Myös päiväkoti sai kokeilumme kautta toimivan mallin, jota on jatkossa mahdollisuus hyödyntää, mikäli tarvetta ilmenee. Me itse saimme runsaasti kokemusta ja projektiosaamista omaan reppuumme, sekä kokemusta moniammatillisen tiimin kanssa toimimisesta ja verkostoyhteistyöstä.

6.7 Oman projektiosaamisen ja ammatillisen osaamisen arviointi

Päiväkodin yksittäisistä interventioista keräämämme kirjallisen ja suullisen palautteen lisäksi, keräsimme Muksulan henkilökunnalta projektin päätteeksi palautteen kaikista interventioista (LIITE 9). Tämän palautteen oli tarkoitus arvioida meidän projektiosaamistamme. Palautekyselyn kysymyksissä painottuivat varhaiskasvatus- ja ohjausosaaminen. Palautteen vastausten mukaan olimme huomioineet lapset hyvin interventioiden toteutuksessa ja tuoneet lähiympäristön toimijoita ja palveluita monipuolisesti näkyväksi. Myös lapsille olimme antaneet hyvin mahdollisuuksia ilmaista itseään ja ajatuksiaan interventioiden aikana, mutta ketään ei pakotettu toimintaan. Lapset osallistuivat hyvin laululeikkeihin ja keskusteluihin. Interventioiden rakenne ja aikataulutus oli palautteen mukaan toimivaa. Ohjausosaamisen yhteenvedossa saimme puheen selkeyden, rauhallisuuden, lapsilähtöisyyden, johtamisen ja suunnitelmallisuuden arvioinnista arvosanan 1(hyvä). Ongelmanratkaisutaitoihin oli joko jätetty vastaamatta tai arvioitu seuraava arvosana 2 (melko hyvä) Asteikon ollessa 1(hyvä) – 5 (huono). Saamamme

palautteen mukaan voimme olla tyytyväisiä toteuttamiimme interventioihin. Pyysimme kirjallista palautetta myös LAPE-projektityöntekijältä, mikä on avattu alla.

LAPE-projektityöntekijän antaman kirjallisen palautteen mukaan yhteistyö LAPE-työntekijän kanssa oli mutkatonta ja tarpeen mukaan kokoonnuimme yhdessä suunnittelemaan ja ideoimaan. Opinnäytetyöprojektimme aihe oli ajankohtainen ja täysin LAPE-periaatteiden mukainen. Projektissamme huomioitiin LAPE -hankkeen sen hetkinen toiminta ja nostettiin esiin pienten asukaskeskittymien lähipalveluiden ja toiminnan tarve. Perheet huomioitiin projektissa hyvin ja sekä perheiden että lasten ääntä haluttiin nostaa esiin. Projektissa haluttiin myös nostaa kaikkien lasten oikeutta osallistua aktiiviseen toimintaan ikätovereidensa kanssa. Lisäksi LAPE-projektityöntekijä antoi kehuja meille, että jaksomme lannistumatta viedä projektin toiminnan loppuun lapsiperheiden vähäisestä osallistumisaktiivisuudesta huolimatta.

Osaamistavoitteissamme oli sisäistää varhaiskasvatus- ja SA-kompetenssit. Projektimme myötä kompetenssiosaaminen syventyi valtavasti. Etenkin kehittämistyön kannalta olemme vahvistaneet osaamistamme. Tämän projektin myötä omaamme vahvat valmiudet olla mukana aluekehitystyössä, mikä on tutkimuksellisen kehittämisosaamisen yksi tärkeä osaamisen alue. Osaamme huomioida lasten ja perheiden tarpeita. Osaamme tehdä lapsen ja perheiden asemaa ja tarpeita näkyväksi ja kuuluvaksi yhteisössä. Projektin myötä valtakunnallinen varhaiskasvatussuunnitelma tuli tutuksi paikallisen lisäksi ja osaamme suunnitella, toteuttaa ja arvioida pedagogisesti mielekäästä varhaiskasvatussuunnitelman mukaista toimintaa lapsille. Tässä projektissa olemme suunnitelleet ja toteuttaneet toimintaa yhteistyössä eri tahojen kanssa. Olemme osallistuneet mm. LAPE-jaostokokouksiin ja omaksuneet moniammatillisen verkostoyhteistyön merkityksen lapsi- ja perhepalveluiden kehittämisessä ja ymmärrämme sen tärkeyden kaikessa kehitystyössä. Projektissamme olemme mahdollistaneet lapsen ja vanhempien kuulluksi tulemistä ja osallisuutta, mikä on yksi kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen tärkeitä alueita. Lisäksi olemme monipuolistaneet ja lisänneet lapsen ja lapsiperheen mahdollisuutta vaikuttaa alueen lapsi- ja perhepalveluihin. (Sosiaalialan kompetenssit.)

7 POHDINTA

Tässä luvussa käymme vielä läpi projektimme aihetta ja sen ajankohtaisuutta. Pohdimme myös, mitä olisimme voineet tehdä toisin ja olisiko sillä saatu aikaan parempia tuloksia. Pohdinnassa pureudumme syvemmin ammatillisen osaamisen kehittymiseen tämän projektin tiimoilta, etenkin sosiaalialan kompetenssien osalta. Projektin aiheeseen päädyimme, koska näimme tarpeen kehittää Ullavan alueen lapsi- ja perhepalveluita. Lisäksi kummallakin meistä on kokemusta pienellä paikkakunnalla asumisesta ja siitä, miten vähän pienellä paikkakunnalla on yleensä tarjota lapsiperheille palveluita, jotka sopivat kaikille perheille taustaan katsomatta. Projektimuotoiseen opinnäytetyöhön päädyimme, sillä käytännön työskentely on kummallekin luonteva tapa oppia uutta. Halusimme myös kokemusta projektityöskentelystä. Projektin toteuttaminen varhaiskasvatuksen alle oli selvää siinä vaiheessa, kun kumpikin päätti suorittaa varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden sosionomitutkinnon rinnalle. Yhteistyössä LAPE-hankkeen kanssa toteutettu perhetoritoiminta taas antoi mahdollisuuden lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen ja moniammatillisessa verkostossa toimimiseen.

Koemme, että tämä projekti oli ja on edelleen ajankohtainen. Vaikka LAPE-hanke päättyi 2018 vuoden lopussa LAPE ei lopu, vaan muuttaa muotoaan ja muutostyöt jatkuvat. Keski-Pohjanmaalle on nimetty omat työntekijät muutostyötä varten ja kehittymässä on kolme verkostomaista perhekeskusta. Toiminnan suunnittelu vaatii verkostoyhteistyötä toimijoiden kesken sekä yhteistä johtamista ja tiedottamista, jotta toiminnan juurruttaminen onnistuu. (Soite.) Tulevaisuudessa lasten ja perheiden palveluihin tullaan kiinnittämään vielä enemmän huomiota, sillä hallituksessa on käynnistetty yli hallituskausien toimiva Lapsistrategia 2040 -ohjelma, jonka tarkoituksena on kehittää Suomesta lapsi- ja perhemyönteisempää valtiota. Etenkin sivistys- ja sosiaali- ja terveystoimen toiminnan kautta pyritään lapsi- ja perhelähtöisempiin yhdyspintoihin ja johdonmukaisempaan ohjaukseen valtion osalta. (Valtioneuvosto, 2019, 11.) Tämän kaltaisille lapsi- ja perhepalveluita yhteensovittaville projekteille ja kokeiluille tulee edelleen olemaan paikkansa tässä yhteiskunnassa.

Projektin toteuttaminen oli melko työläs prosessi ja sen aikana motivaatio tekemiseen ja toiminnan toteuttamiseen vaihteli paljon. Näin jälkikäteen ajateltuna projekti kuitenkin eteni sujuvasti ja saimme toisiltamme tukea projektin eri vaiheissa. Onnistumisen kokemukset etenkin lapsiryhmän kanssa tehdyissä interventioissa antoivat positiivista virettä jatkaa projektia. Vaikka vanhemmat ja perheet eivät motivoituneet projektimme aikana osallistumaan toteuttamiimme interventioihin, oli ilahduttavaa huomata, miten hyvin muut toimijat lähtivät mukaan yhteistyöhön ja toteuttamaan interventioitamme. Tällä tavalla

saimme toteutettua ainakin päiväkodin lapsille monipuolista pedagogista toimintaa. Saimme projektin toteuttamiseen myös paljon ammatillista tukea, ideoita ja ajatuksia niin LAPE-projektityöntekijöiltä, jaostokokouksiin osallistuneilta moniammatillisilta tiimiltä kuin päiväkodin henkilökunnaltakin.

Tätä opinnäytetyötä kirjoittaessa ja teoriaa lukiessa on meille väistämättä tullut ajatuksia myös siitä, mitä olisi voinut tehdä toisin projektissamme. Mietityttämään jäi erityisesti, miksi lapsiperheiden osallistuminen oli niin heikkoa ja olisiko heitä mahdollisesti voinut saada osallistumaan paremmin tekemällä jotain toisin. Tulevaisuuden tutkimusaiheita voisivatkin olla lasten ja vanhempien motivointi ja innostaminen lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen. Näimme tarpeen avoimen varhaiskasvatuksen toiminnan avaamiselle kokeilun kautta ja pedagogisen toiminnan järjestämiselle kaikille alueen varhaiskasvatuskäisille lapsille. Silti perheet eivät lähteneet mukaan toimintaan. Tiedottamisessa ei liene puutteita, koska tiedote alkavasta projektista saavutti jokaisen kodin, mikäli postinjakelussa ei ole sattunut virheitä. Kuitenkin, vaikka näin olisi ollut, luulisi tiedon saavuttaneen kohderyhmämme Facebookin välityksellä tai kirjaston ilmoitustaulun kautta. Myös suullista tiedottamista käytimme tavatessamme projektimme kohderyhmään kuuluvia ihmisiä. Emme keksineet mitään selvää syytä perheiden vähäiselle osallistumiselle. Mahdollisesti voi olla, että tässä kohtaa perheet eivät nähneet tarpeelliseksi tämänkaltaisen toiminnan järjestämistä Ullavassa. Arvailtavaksi jää sekin, olisivatko interventiot tavoittaneet enemmän päiväkodin ulkopuolisia perheitä, mikäli niitä olisi järjestetty myös toisessa päässä Ullavaa. Mietimme myös, nostiko osallistumisen kynnystä LAPE-hankkeen mukana olo projektissa. Oliko kenties niin, että vanhemmat kokivat vanhemmille suunnatun toiminnan liian viralliseksi LAPEn takia. Tämä ei kuitenkaan selitä perheiden pois jäämistä lapsille suunnatuista interventioista.

Näin jälkikäteen ajateltuna olisimme voineet kerätä lapsilta ajatuksia, ideoita ja toiveita jo toimintaa suunnitellessamme. Olisimme voineet kysyä, minkälaisia asioita lapset toivoisivat Ullavassa järjestettävän. Käytännössä se ei kuitenkaan olisi ollut kovin helposti toteutettavissa, koska monien yhteistyötoimien kanssa oli sovitettava aikataulut kaikille osapuolille sopiviksi. Lisäksi halusimme suunnitella teemoiltaan yhtenäisen ja toimivan kokonaisuuden, jossa jokainen laulu, peli ja leikki oli suunniteltu toimivaksi kokonaisuudeksi. Käytännön kannalta tämä projekti oli paras toteuttaa näin, ja toimme lapsen äänen kuuluvaksi palautteen kautta. Annoimme mahdollisuuden lapsille antaa palautetta kirjallisen palautekyselyn lisäksi joka interventiossa myös suullisesti. Toisaalta lasten ideoille ja ajatuksille toiminnan kehittämisestä ja tulevaisuuden lapsiperhepalveluista olisi voinut antaa lisää tilaa myös kyselylomakkeissa, missä painotettiin lapsien kohdalla enemmänkin ajatuksia jo toteutetusta toiminnasta. Tässä kohtaa päädyimme kuitenkin toimimaan näin. Olisimme toivoneet lapsen ääntä kuuluville myös perheiden kautta, mutta se ei tässä projektissa valitettavasti toteutunut.

Projektimme onnistui hetkellisesti monipuolistamaan Ullavan alueen lapsiperheille suunnattuja palveluita, mutta toiminnan jatkaminen ja juurtuminen olisi vaatinut vanhempien ja perheiden motivaation ja sitoutumisen projektiin. Päiväkoti Muksula olisi ollut valmis jatkamaan toimintaa vähän pienemmällä mittakaavalla, mutta perheiden vähäisen osallistumisen takia se ei ainakaan tässä kohtaa päättänyt jatkaa toimintaa. Mikäli perheet olisivat innostuneet toiminnasta, olimme ajatelleet ehdottaa toiminnan mahdollista jatkumista vuorotellen ryhmäperhepäiväkoti Päivänpaisteen sekä päiväkoti Muksulan tiloissa. Silloin toimintaa olisi ollut tarjolla molemmissa päissä Ullavan aluetta ja myös toisessa päässä Ullavaa asuvilla olisi ollut parempi mahdollisuus osallistua toimintaan. Perhetorin kaltainen palvelu voisi onnistuessaan tarjota mahdollisuuden monille, kuten esimerkiksi erilaisille kolmannen sektorin toimijoille. Se avaisi mahdollisuuden jalkauttaa itsensä pienille paikkakunnille vierailuille jakamaan tietämystään ja osaamistaan perheiden käyttöön.

Tämän projektin suunnittelua ja toteutusta ohjasivat sosiaalialan kompetenssit, varhaiskasvatus- ja lastensuojelulaki, YK:n lapsen oikeudet, valtakunnallinen ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma sekä lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Toteuttamamme projekti on vahvistanut monin tavoin ammatillista osaamistamme toimia niin sosiaalialan ammattilaisina kuin varhaiskasvatuksen kompetenssit huomioon ottaen. Tämä projekti on mahdollistanut lapsilähtöisen, monipuolisen pedagogisen toiminnan toteuttamisen matalan kynnyksen palveluna, johon jokaisella Ullavan alueen varhaiskasvatukseen lapsen perheellä on ollut mahdollisuus osallistua. Projektin toteutus on omalta osaltaan edesauttanut perheiden ja lasten aseman ja tarpeiden näkyväksi tekemistä, mikä on täysin sosionomin eettisten kompetenssien mukaista. Sosiaalialan eettinen osaaminen syventyi projektin myötä.

Asiakastyön osaamisen kompetenssit näkyivät projektissamme eri tavoin. Toteutimme lapsille monipuolista, pedagogista toimintaa, jonka suunnittelua ohjasivat erityisesti valtakunnallinen ja paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma. Mahdollistimme tasaa-arvoisen kohtaamisen lapsille ja lapsiperheille, ja toimintamme oli suunniteltu niin, että jokaisella oli mahdollisuus siihen osallistua. Järjestämämme ilta vanhemmille sekä perheilta antoivat mahdollisuuden tuoda ilmi toiveita ja ideoita Ullavan alueen lapsiperheille lapsi- ja perhepalveluiden kehittämiseen. Avasimme samalla mahdollisuuden käydä keskustelua eri toimijoiden kanssa Ullavan tämän hetkisestä tilanteesta. Projektin toimintaa ohjasi lapsien ja perheiden etu.

Sosiaalialan kompetensseihin kuuluva palvelujärjestelmäosaaminen saavutettiin vahvasti tässä projektissa. Projektia kehitettiin ja suunniteltiin moniammatillisen tiimin avustuksella, jossa vahvimmin

mukana olivat valtakunnallisen LAPE- hankkeen projektityöntekijät ja Päiväkotien Muksulan henkilökunta. Interventiossa mukana olivat myös neuvolan työntekijä, nuorisosihteeri, vapaapalokunnan miehiä ja teatteri Pystymehtän näyttelijä. Lisäksi jaostokokouksissa mukana olleet moniammatilliset osaajat, kuten esimerkiksi sosiaali- ja terveysalan sekä varhaiskasvatus- ja opetusalan ammattilaiset olivat mukana tukemassa ja ideoimassa koko Keski-Pohjanmaan alueen LAPE-palveluita, ja saimme heiltä ideoita ja ajatuksia myös omaan projektiimme. Saimme myös itse olla jakamassa omia ajatuksiamme ja ideoitamme verkostotiimille, mikä vahvisti itseluottamustamme ja ammattitaitoamme pian valmistuvina sosiaalialan ammattilaisina. Jaostokokousten myötä kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen kompetenssit täyttyivät myös. Saimme mahdollisuuden osallistua valtakunnalliseen LAPE-hankkeeseen ja olla mukana kehittämässä alueen lapsi- ja perhepalveluita.

Oman projektimme tarkoituksena oli tuoda tietoa LAPE-hankkeelle siitä, miten perhetorin toiminta kannattaisi järjestää Ullavassa ja minkälainen vastaanotto sillä olisi. Suunnittelimme oman projektimme hankkeen linjausten ja päiväkotien Muksulan toiveiden ympärille kehittääksemme monipuolisemman tavan toteuttaa lapsi- ja perhepalveluita eri toimijoiden kesken pienellä paikkakunnalla. Varhaiskasvatuksen puolella kehittäminen tapahtui enemmän toiminnan monipuolistamisena. Selvitimme myös, oliko avoimelle varhaiskasvatukselle tilausta vai ei, ja miten se kannattaisi toteuttaa. Tässä projektissa kuljettiin varhaiskasvatuksen ja lapsi- ja perhepalveluiden yhtenäistämisen rajapinnoilla, jotka omalta osaltaan tukivat tutkimuksellisen kehittämisosaamisen kompetenssin saavuttamista.

Johtamisosaamisen kompetenssiin pääseminen täyttyi, sillä olimme tämän projektin projektipäälliköitä. Toteutimme, suunnittelimme ja arvioimme oman projektityömme, otimme vastuun projektin sujumisesta ja päättämisestä. Olimme aktiivisesti yhteydessä, tarpeen vaatiessa, projektissa mukana olleiden tahojen kanssa toteuttaaksemme mahdollisimman tarkoituksenmukaisen projektin. Johtamiskompetenssien saavuttaminen ja sisäistäminen, kuten muidenkin kompetenssien, näkyvät tässä valmiissa kirjallisuudessa projektiopinnäytetyössämme, jossa käymme läpi projektimme vaihe vaiheelta aina tulosten arviointiin saakka. Tämän projektin suunnittelu, toteuttaminen ja loppuunsaattaminen on vahvistanut meidän ammatillista osaamistamme niin sosiaalialan kuin varhaiskasvatuksen osalta, sekä antanut paljon eväitä työelämään siirtymiseen. Olemme tyytyväisiä yhteistyön sujuvuuteen keskenämme, sillä toistemme tuki ja projektin reflektointi yhdessä siivitti meidät tekemään parhaamme tämän projektin eteen.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ahonen, L. 2011. Pohjois-Suomen monialaiset sosiaali- ja terveyspalvelut – Kehittämistrakenne ja toimintamalli. Keski-Pohjanmaan osahanke. Lastensuojelun ja perhetyön kehittäminen. Loppuraportti. Saatavissa: [http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/kaste/keskipohjanmaa/Loppuraportti_10%2010%202011%20\(2\).pdf](http://www.sosiaalikallega.fi/hankkeet/kaste/keskipohjanmaa/Loppuraportti_10%2010%202011%20(2).pdf). Viitattu 5.8.2018.

Aula, M.-K., Juurikkala, V., Kalmari, H., Kaukonen, P., Lavikainen, M. & Pelkonen, M. 2016. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö: Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74904/Rap_ja_muist_29_2016.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 30.9.2018.

Bronfenbrenner, U. 1981. (toim.) Kurt Lucsher Sosialisatitutkimus. Espoo: Weilin + Göös.

Hakalehto S. 2018. Lapsioikeuden perusteet. Helsinki. Alma talent oy.

Halme, N., Kekkonen, M. & Perälä, M-L. 2012. Perhekeskukset Suomessa – palvelut, yhteistoiminta ja johtaminen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M-L. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Heinonen, H., Iivonen, E., Korhonen, M., Lahtinen, N., Muuronen, K., Semi, R. & Siimes, U. 2016. Lasten oikeudet ja aikuisten vastuut varhaiskasvatuksessa. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hujala, E. & Turja, L. 2017. Varhaiskasvatuksen käsikirja. 4. uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Keski-Pohjanmaan LAPE-työjaosto. 2016. Keski-Pohjanmaa LAPE-maakunnaksi. Hankesuunnitelma. Saatavissa: http://www.soite.fi/sivu/media/KP_LAPE_hankesuunnitelma_2.0_-_31.1.2017.pdf/format-pdf. Viitattu 20-8-2018.

Keski-Pohjanmaan liitto. 2018. Aluerakenne Keski-Pohjanmaalla. Saatavissa: http://www.keski-pohjanmaa.fi/Data/Upload/cd1832ec-bafc-42f6-a401-508c7964506f_Aluerakenne_Keski-Pohjanmaalla.pdf. Viitattu 16.3.2019.

Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä. 2017. Toiminta- ja taloussuunnitelma 2018-2020. Saatavissa: https://www.soite.fi/media/valtuusto_netiversio_Toiminta_ja_taloussuunnitelma_2018_2020_Soite.pdf/format-pdf. Viitattu 6.3.2019.

Koivula, M., Siippanen, A. & Eerola-Pennanen, P. 2017. Valloittava varhaiskasvatus. Tampere. Saatavissa: <https://www.ellibslibrary.com/book/9789517686532>. Viitattu: 11.3.2019.

Kokkolan kaupunki. 2019. Varhaiskasvatus. Saatavilla: https://www.kokkola.fi/palvelut/avatus_ja_kasvatus/paivahoito/fi_FI/paivahoito/. Viitattu 11.3.2019.

Kokkolan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. Saatavissa: https://www.kokkola.fi/palvelut/opetus_ja_kasvatus/paivahoito/varhaiskasvatussuunnitelma/fi_FI/varhaiskasvatussuunnitelma/fi-fles/98135273016592120/default/Kokkolan%20varhaiskasvatussuunnitelma%20%200517.pdf .Viitattu 11.3.2019.

Lindeberg-Piiroinen, A. & Ruokonen, I. 2017. Musiikki varhaiskasvatuksessa - käsikirja. Helsinki. Classicus.

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>. Viitattu 15.3.2019.

Marjanen, P., Ahonen, J. & Majoinen, L. 2013. Vertaissuhteet ja yhteisöllisyys. Teoksessa Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. (toim.) Pienten piirissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille. Jyväskylä: PS-kustannus.

Mäntyneva, M. 2016. Hallittu projekti – Jäntevästä suunnittelusta menestykselliseen toteutukseen. Helsinki: Helsingin seudun kauppakamari.

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. 3. painos. Tampere: Opetushallitus.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2016. Iloa, leikkiä ja yhdessä tekemistä. Helsinki: Lönnberg Print & Promo.

Pulkkinen, L. 2018. Kohti yhteistä lapsikäsitystä. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Perälä, M-L., Halme N. & Nykänen, S. 2012. Lasten, nuorten ja perheiden palveluja yhteensovittava johtaminen. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos. Tampere: Juvenes Print – Suomen yliopistopaino Oy.

Ruuska, K. 2007. Pidä projekti hallinnassa – suunnittelu, menetelmät, vuorovaikutus. Helsinki: Talentum.

Soite. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Saatavissa: <https://www.soite.fi/lape>. Viitattu 25.9.2018.

Sosiaalialan kompetenssit. Saatavissa: <http://sosiaaliala.blogs.tamk.fi/aloitussivu/sosiaalialan-kompetenssit/>. Viitattu 20.3.2019.

Sosiaali- ja terveysministeriö. LAPE on lasten hyvinvoinnin ja oppimisen asialla. Saatavissa: <https://stm.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/kuvaus>. Viitattu 30.9.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö. LAPE-muutosagentit maakunnissa. Saatavissa: <https://stm.fi/lapsi-ja-perhepalvelut/muutosagentit>. Viitattu 16.3.2019.

Sosiaali- ja terveysministeriö. Perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut yhteen. Saatavissa: <https://stm.fi/lape/perhekeskukset> Viitattu 15.3.2019.

Unicef. Yleissopimus lapsen oikeuksista. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/> .Viitattu 14.3.2019.

Valtioneuvosto. 2019. Lapsen aika – kohti kansallista lapsistrategiaa 2040. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö. Saatavissa: http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161441/VN_2019_4_Lapsen_aika.pdf?sequence=4&isAllowed=y . Viitattu 18.3.2019.

Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>. Viitattu 15.3.2019.

KOKKOLAN KAUPUNKI

VIRANHALTIJAPÄÄTÖS

Sivistyskeskus
Varhaiskasvatustoimen johtaja

26.6.2018

52 §

Asia

Tutkimuslupa-anomus / Varhaiskasvatus

Hakijat

Marianna Koivuniemi ja Selina Seppälä anovat tutkimuslupaa järjestääkseen avoimet ovet varhaiskasvatuksessa yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa. Tarkoituksena on avata matalan kynnyksen toimintaa Ullavan alueen lapsiperheille, jotka eivät kuulu varhaiskasvatuksen piiriin. Hakijat opiskelevat Centrian ammattikorkeakoulussa.

Lupaehdot

Kaikki osapuolet sitoutuvat noudattamaan tietosuojalaista ja salassapidosta annettuja ohjeita ja määräyksiä siltä osin kuin niitä tähän tutkimukseen liittyy.

Tutkimuksesta toimitetaan maksuttomasti yksi kappale:
Kokkolan kaupunki
Sivistyskeskus/varhaiskasvatus
Rantakatu 16
67100 Kokkola

Päätös

Myönnän tutkimusluvut Marianne Koivuniemelle ja Selina Seppälälle anomuksen mukaisesti.

Päiväys ja
allekirjoitus

26.6.2018

Kai Kytölaakso
Varhaiskasvatustoimen johtaja

Liite

Tutkimuslupa-anomus ja projektisuunnitelma

Jakelu

Hakijat, Virve Hakunti

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

Organisaatio, jolle anomus osoitetaan Ullavan päiväkotiki Muksula / Kokkolan Kaupunki
LAPPE-hanke

Vastuuhenkilö organisaatiossa Kai Kytölaakso / Kokkolan Kaupunki
Suvi Pokela / Lape perhetori

Tutkimuslupan antaja(t) Marianna Koivuniemi
Selma Seppälä

Osoite
 Puhelin
 Sähköpostiosoite

Tutkimuksen nimi Avoimet ovet varhaiskasvatukseen
- Yhteistyössä LAPPE-perhetori hankkeen kanssa

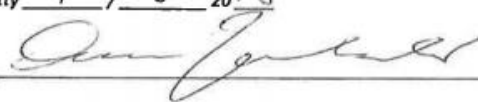
Tutkimuksen tarkoitus Avata matalan kynnyksen toimintaa Ullavan alueen lapsiperheille
varhaiskasvatukseen piiriin kuulumattomille lapsiperheille
mahdollisuus osallistua päiväkodin toimintaan

Tutkimuksen kohderyhmä Ullavan päiväkotiki Muksulan lapset ja
Ullavan alueen lapsiperheet

Aineiston keruun arvioitu ajankohta syyskuu - marraskuu 2018

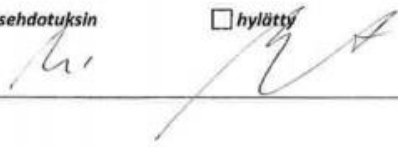
Tutkimusmenetelmä Projekti opinnäytetö

Tutkimussuunnitelma hyväksytty 7 / 6 / 2018

Tutkimuksen ohjaaja

Lupa myönnetään
 paikka _____ aika _____ / _____ 20____

☐ anomuksen mukaisesti ☐ muutosehdotuksin ☐ hylätty

Luvanmyöntäjän allekirjoitus

LIITTEET ☒ Tutkimussuunnitelma
☐ Kysely/haastattelulomake
☐ Muut liitteet, mitkä _____

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön tekijä/t Selina Seppälä Marianna Koivuniemi	Aloituspäivämäärä keväät 2018
Koulutusohjelma sosiaali-alan koulutusohjelma	
Koulutusohjelman yliopettaja Pirjo Forss-Pennanen	Opinnäytetyön ohjaaja Anne Jaakonaho
Opinnäytetyön työnimi (aihe) Avoimet ovet Varhaiskasvatukseen - yhteistyössä Lape-perhetori hankkeen kanssa	
Tutkimusongelma/kehittämistehtävä perhetorin jalkauttaminen ullavaan	
Opinnäytetyön tavoite ja raja- aus/tutkimustulokset - perhetori toiminnan toteuttaminen avoimena varhaiskasvatukseen - perheiden osallistaminen lapsi- ja perhe palveluiden kehittä- miseen ullavassa - tarjota pedagogista toimintaa varhaiskasvatuksen ulkopuolisille perheillä	

OPINNÄYTETYÖSOPIMUS

Opinnäytetyön alustava aikataulu (pvm:t kuukauden tarkkuudella)

Aloituspalaveri (ohjaaja, työn tekijä, työelämäohjaaja) [5.2017]
 Toteutussuunnitelman esittäminen [k.2018]
 Väliraportointi []
 Ohjaajan tarkastus ja/tai loppupalaveri []
 Opinnäytetyön hyväksyttäväksi jättäminen []
 Opinnäytetyön seminaariesitys [k.2019]
 Kypsyyskoe [k.2019]

Toimeksiantajan yhteystiedot (yritys, yhteyshenkilön nimi, osoite, puhelin, sähköposti)

KP LAPE, Suvi Pokela suvi.pokela@kekko.fi
 Mariankatu 28
 67200 Kekkonen 0408042144

Tämä sopimus on laadittu kolmena kappaleena. Sopimuskappaleet toimitetaan opinnäytetyön tekijälle, toimeksiantajalle sekä työn ohjaajalle. Centria-ammattikorkeakoulun opiskelija sitoutuu tekemään toimeksiantajan toimeksiannosta edellä mainitusta aiheesta opinnäytetyön _____ mennessä.

Toimeksiantaja sitoutuu antamaan opiskelijan käyttöön työssä tarvittavaa tietoa sekä arvioimaan opinnäytetyön valmistuttua sen hyödynnettävyyttä toiminnassaan.

Toimeksiantaja maksaa materiaali-, postitus-, maka- ym. mahdolliset kulut laskun mukaan. Toimeksiantaja voi maksaa opinnäytetyön tekijälle palkan.

Tämän sopimuksen osapuolet ovat velvolliset pitämään salassa kaiken, mitä he toimeksiannon yhteydessä ovat saaneet tietoonsa asioista, joita voidaan pitää toisen sopijapuolen liikesalaisuutena. Opinnäytetyö käydään läpi ammattikorkeakoulun opinnäytetyöseminaarissa ja se on julkinen asiakirja. Toimeksiantajan tulee erikseen pyytää työn salausta.

Ammattikorkeakoulu ei vastaa opinnäytetyön tekijän mahdollisesti aiheuttamasta haitasta tai vahingosta.

Päiväys

Työelämäohjaajan allekirjoitus

Opiskelijan allekirjoitus

Opinnäytetyön ohjaajan allekirjoitus

TAPAHTUMAKALENTERI

26.9. KESKIVIIKKO säävaraus

Paloautopäivä

Paikka: Muksulan piha

Aika: klo 9.00 - 10.30

Aloitamme yhteisellä laululeikkihetkellä, jonka jälkeen palomies tulee esittelemään paloautoa. Tämän jälkeen ohjattua sekä vapaata leikkiä koulun ja muksulan pihassa. Lapsilla mahdollista päästä paloauton kyytiin vanhempien luvalla.

10.10 KESKIVIIKKO säävaraus

Retkipäivä

Paikka: Agilityrata

Aika: klo 9.00 - 11.00

Aloitamme yhteisellä laululeikkihetkellä agilityradalla, josta ryhmä kerrallaan siirtyminen retkipolulle. Retki sisältää metsämörrin jättämiä tehtäviä lapsille ja aikuisille. Retken jälkeen makkarapaistoa yhdessä. Ullavan kirkonkylän seudun kyläyhdistys tarjoaa makkarat päiväkodin ulkopuolelta tuleville perheille.

24.10. KESKIVIIKKO

Nalleneuvolapäivä

Paikka: Muksula

Aika: klo 9.00-10.30

Neuvolan työntekijä tulee pitämään lyhyen terveystalkon, jonka jälkeen vapaata leikkiä ja nalletohtorin vastaanotto. Mukaan lapsi voi ottaa oman lempilelunsa nalletohtorin tarkastukseen. Lelulle saa oman neuvolakortin.

Mahdollisista muutoksista infoamme facebookissa. Muutoksista voi kysellä myös numeroista

Marianna: 0443541997 tai Selina: 0504049578

TERVETULOA!

HEI VANHEMMAT!

Olemme Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi, sosionomiopiskelijat Kokkolan Centrian ammattikorkeakoulusta. Toteutamme opinnäytetyöprojektimme osana LAPE-muutosohjelman perhekeskuskehittämistä syksyn 2018 aikana Ullavan kirkonkylällä. Suunnitelmissa on avata toimintaa perheille, joissa on alle kouluikäisiä lapsia, yhteistyössä päiväkotikiitos Muksulan kanssa.

Teillä vanhemmilla oli loppuvuodesta 2017 mahdollisuus osallistua ideoimaan Ullavan perhetoria LAPEn tutkimuskyselyn avulla ja nyt kutsumme teidät varhaiskasvatusikäisten lasten vanhemmat yhdessä kuulemaan missä vaiheessa Ullavan perhetoritoiminnan suunnittelu tällä hetkellä on. Paikalla on LAPE- muutosohjelman projektityöntekijä, joka vastaa perhetoritoiminnan kehittämisestä. Samalla esittelemme opinnäytetyöprojektimme liittyvää toimintaa, jonka olemme suunnitelleet varhaiskasvatusikäisille lapsille ja perheille osana perhetorimallia. Annamme mahdollisuuden ideointiin ja suunnitteluun, jotta tuleva perhetoritoiminta vastaisi parhaalla mahdollisella tavalla tarpeitanne ja toiveita.

Vaikka toteutamme opinnäytetyömme Ullavan kirkonkylällä, itse perhetoritoiminta suunnitellaan mahdollisuuksien mukaan jatkuvan teidän toiveidenne ja ideoidenne mukaan koko Ullavan alueella. Yhdessä saamme aikaan yhteistä hyvää koko Ullavan parhaaksi.

Tapaamme **Veikko Vionojan koululla**

keskiviikkona 22.8.2018 klo: 18:00

Kahvitarjoilu. **TERVETULOA MUKAAN!**

Terveisin, Selina ja Marianna

PALOAUTOPÄIVÄ

Aika: Keskiviikko 26.9. klo 9-10.30

Paikka: Veikko Vionojan koulun piha

Toimintatuokio on suunnattu **kaikille alle kouluikäisille lapsille Ullavassa, yhdessä huoltajan kanssa.** Mukana Muksulan lapset ja henkilökunta.

Aloitamme leikkien ja laulaen, jonka jälkeen palomies saapuu esittelemään paloautoa. Tämän jälkeen ohjattua sekä vapaata leikkiä koulun ja Muksulan pihassa.

Lapsilla on mahdollisuus myös päästä paloauton kyytiin!

TERVETULOA MUKAAN 😊

Terveisin Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi

METSÄRETKEI

Aika: keskiviikko 10.10. klo 9-11

Paikka: Agilityrata

Lähtö Muksulan pihalta klo 9

Retki on suunnattu **kaikille alle kouluikäisille lapsille Ullavassa, yhdessä huoltajan kanssa.** Mukana Muksulan lapset ja henkilökunta

Aloitamme laululeikillä agilityradalla, jonka jälkeen siirrymme pienissä ryhmissä metsämörrin polulle. Polulla on erilaisia mukavia pikku tehtäviä. Kukaties törmäämme myös metsänpeikkoon retken aikana :) Metsäpolun kierrettyämme tarjolla makkarat ja mehut kaikille retkeen osallistuneille.

Muista sään mukainen vaatetus.

TERVETULOA MUKAAN!

Terveisin, Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi

NALLENEUVOLA

Aika: keskiviikko 24.10. klo 9-10.30

Nalleneuvolapäivässä mukana Ullavan neuvolasta Inkeri Jussila ja nalleneuvolan nalletohtori. Inkeri pitää pienen infon, jonka jälkeen nalletohtorin vastaanotto on auki. Odotellessa nalletohtorin vastaanotolle pääsyä, voi leikkiä ja pelailla Muksulan tiloissa.

Ota mukaan oma nalle tai muu rakas lelu, jonka voi viedä nalletohtorin vastaanotolle. Nalle saa oman neuvolakortin.

Tervetuloa mukaan yhdessä huoltajan kanssa 😊

Terveisin, Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi

PERHEILTA MUKSULASSA

Aika: Keskiviikkona **7.11 klo 18**

Paikka: Veikko Vionojan koulu

Lapsille järjestetty mukavaa puuhaa Muksulan tiloissa samalla, kun vanhemmat saavat kuulla LAPE -projektityöntekijän, Suvi Pokelan kertovan mitä Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmassa on tehty. Halutessaan Suvilta voi sekä kysellä LAPE hankkeesta, että tuoda esiin ajatuksia Ullavan perhepalveluiden kehittämiseen.

Lopuksi tarjolla pientä iltapalaa lapsille ja vanhemmille.

Kaikkien iltaan osallistuneiden kesken arvotaan pieni herkkukori 😊

TERVETULOA MUKAAN!

terveisin, Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi

KYSELY MUKSULAN HENKILÖKUNNALLE

Mitä mieltä olit tekemästämme interventiosta?

Mikä oli toimivaa?

Mitä olisi kannattanut tehdä toisin?

Mitä kehitettävää?

KIITOS VASTAUKSISTA!

TOIMINTATUOKION PALAUTEKYSELY

Mitä mieltä tämän päivän toiminnasta?

Risuja ja ruusuja:

Lapsen kommentit:

KIITOS VASTAUKSISTA!

KYSELY MUKSULAN PÄIVÄKODIN HENKILÖKUNNALLE

AVOIMET OVET VARHAISKASVATUKSEEN ULLAVASSA -Yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa –projektin interverntioiden yhteenveto

Miten lapset huomioitiin interventioiden toteutuksessa?

Miten interventioihin valikoidut lähiympäristön palvelut tuotiin näkyväksi?

Miten lapset pääsivät ilmaisemaan itseään ja ajatuksiaan interventioiden aikana?

Millä tavalla lapsilla oli mahdollisuuksia osallistua vuorovaikutukseen interventioiden ohjaajien ja yhteistyökumppaneiden kanssa?

Miten Interventioiden rakenne ja aikataulutus toimivat?

Miten seuraavat ohjausosaamisen taidot toimivat interventioissamme.

1 = hyvä 2=melko hyvä 3=tydyttävä 4=melko huono 5=huono

Puheen selkeys	_____
Rauhallisuus	_____
Lapsilähtöisyys	_____
Johtaminen	_____
Ongelmanratkaisutaidot	_____
Suunnitelmallisuus	_____

KYSELY PERHEILLE

Vanhempi täyttää:

Mitä mieltä olitte järjestämästämme toiminnasta

Onko tämän kaltaisella lapsiperhetoiminnalla mielestäsi tarvetta Ullavassa?

Minkälaisena toivoisit toiminnan jatkuvan tulevaisuudessa?

Lapsi täyttää yhdessä vanhemman kanssa:

Lapsen mielipide tehdyistä toiminnoista (voi vastata myös kirjallisesti):

Mikä oli parasta/ mikä huonointa?

KIITOS VASTAUKSISTA!

KYSELY LAPE-PROJEKTITYÖNTEKIJÄLLE TOTEUTETUSTA PROJEKTISTA

AVOIMET OVET VARHAISKASVATUKSEEN ULLAVASSA -Yhteistyössä LAPE-perhetorihankkeen kanssa

Miten projektipinnäytetyö palveli perhekeskustoimintamallin/ perhetorin kehittämistä?

Miten yhteistyö LAPEN kanssa sujui?

Miten perheet huomioitiin projektissa?

Muuta kommentoitavaa:

KIITOS VASTAUKSISTA!

Hei vanhemmat!

Olemme sosionomiopiskelijat Selina Seppälä ja Marianna Koivuniemi Centrian ammattikorkeakoulusta. Teemme opinnäytetyömme yhteistyössä päiväkotiki Musulan sekä LAPE perhetorihankkeen kanssa. Järjestämme toiminnallisia tuokioita syys- ja lokakuun aikana. Dokumentoimme tuokiot kuvaamalla. Kuvia käytämme opinnäytetyömme esittelyssä. Kuvissa ei tule näkymään lasten kasvoja. Tarkoituksenamme on myös jättää Musulaan muistoksi kuvista koottu vihkonen. Kuvat eivät jää meidän käyttöömme ja ne tullaan poistamaan välittömästi opinnäytetyömme esittämisen jälkeen.

KUVAUSLUPA

Lapsen nimi: _____

___ Annan luvan lapsen (anonyymiin) valokuvaamiseen ja valokuvien käyttämiseen opinnäytetyön esittelyssä.

Ullavassa ___/___2018.

Huoltajan allekirjoitus ja nimenselvennys:

MUISTIO

LAPE Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos lapsen ja nuoren hyvinvoinnin tukena -jaostokokous

Aika	16.1.2018 klo 12:30 – 15:25	
Paikka	Perhekeskus Villa, kokoushuone Tammi	
Läsnä	Silva Sevola Teija Roiha Susanna Mäkelä Kaisa Karomäki-Jylhä Tanja Mannermaa Maria Indola Anu Keisanen Sanna Immonen Selina Seppälä Marianna Koivuniemi Aila Lindeman Maarit Niskanen Ella Keski-Korhonen Merja Heikkilä Tiina Keskinen Kari Rinne Pirjo Paavolainen Saara Kangas, klo 13:10 Jonna Keskitalo klo 14:30 Kaksi nuorta nuorten foorumista Nuori oppilaskunnasta Kokkolasta	KP LAPE projektityöntekijä, puheenjohtaja KP LAPE projektityöntekijä, sihteeri

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen ja käytiin lyhyt esittäytymiskierros. Aiheena olivat tällä kerralla kohtaaminen, osallisuus ja yhteisöllisyys.

2 Edellinen kokous, jatkon aikataulut ja tiedotettavaa

Edellisen kokouksen muistiosta ei ollut huomautettavaa.

Käytiin keskustelua jatkon aikatauluista, koska kävi ilmi, että 14.2. kaavailtu kokous oli useille oppilashuollon toimijoille epäsopiva aika. Ehdotettiin em. lisäksi 15.2., 15.3. ja 20.2.18 niin, että kokoukset toteutuisivat kuukausittain. Kaikille sopivia aikoja ei löydy, puheenjohtaja varmistaa ajat tehtyään vielä hieman taustatyötä.

Seuraavissa kokouksissa aiheena opiskeluhuollon teemoja, mahdollisesti myös järjestö- ja harrastetoimijoiden näkökulmaa.

Lapset puheeksi kouluttajakoulutus alkaa 9.2.18, mukaan mahtuu ja tarvitaan vielä koulutettavia (myös pohjalle tarvittava peruskoulutus pyritään järjestämään nopealla aikataululla), pyydetään pikaisia ilmoittautumisia Anne Saarelalle. Kaikille avoin tilaisuus on 9.2. iltapäivällä, missä saadaan lisätietoa.

22.2.18 on Perhekeskuseminaari, huhtikuulla voisi olla yhteinen jaosto, jossa työstitään lisää sieltä tullutta materiaalia.

3 Nuorten puheenvuorot kohtaamisesta ja osallisuudesta

Nuorten foorumi: Ohjaaja Kaisa Karomäki-Jylhä kertoi, että syksystä 2016 lähtien on ollut lastensuojelun kehittäjäryhmä. Kokoontumiset ovat parin viikon välein, 4-5 nuorta mukana. Aikaansaannoksena ovat esimerkiksi huoneentaulu kohtaamisesta ja palautelomake lastensuojeluun. Huoneentauluja saavat jakoon sitä haluavat. Nuoret esittelivät kohtaamisen huoneentaulua kohta kerrallaan (koostettu osin keskustelua tähän).

Ethän kuormita minua omilla huolillasi –kohtaa avattiin. Aikuinen (kuka vaan) ei saisi kertoa nuorelle liian henkilökohtaisia asioita, vaikka ollaan jo tuttuja keskenään ja vaihdetaan kuulumisia. Läsnäolo koetaan tärkeänä. Mikä on ”lässyttävä ammattilainen”? Ei saa puhua alaspäin nuorelle, samalla tasolla pysyminen on tärkeää. Ei esim. ”Voi sua raukkaa, onpa sulla rankkaa”. Nuorta ei saa nolata muiden kuullen. Mitä jälkiä se jättää nuorelle, jos opettaja nolaa kavereiden nähden? Kysyttiin vinkkejä esim. opettajille. Opettaja ei saa kysyä oppilaalta liikaa, ei saa syyllistää menoista esim. palaverieihin, opettajan huomioitava aika ja paikka kysymyksille. Minkä verran annettava erityisvapauksia pahoinvoivalle nuorelle? Rajanvetäminen on haastavaa, yksilöllistä nuorelle ja opettajalle. Kuka hyötyy mistäkin? Säännöt koulussa; onko turhia sääntöjä? Kannattaako esim. pipon päässä pitämisestä tehdä konfliktia koulussa? Säännöt luovat myös turvallisuutta. Säännöt voivat tulla oppilaskuntien kautta, oppilaat saavat olla mukana vaikuttamassa. Kännykän käyttö tunnilla ja luokissa kuvaaminen ovat herättäneet keskustelua. Poliisin konsultointi on ollut mahdollista tarvittaessa. Myös aikuisten kännykänkäyttö on usein häiritsevää kohtaamisen kannalta. Pelisääntöjä kaivataan.

Keskustelua herätti myös tasa-arvoisuus koulussa. Oppilaat huomaavat nopeasti kenen kanssa tai missä tilanteissa opettaja joustaa. Tarvitaan perustelua muille oppilaille. Mikä motivoi noudattamaan sääntöjä ja että innostuu työskentelemään luokassa? Pääsee välitunnille aiemmin jne. eli porkkanoita hyödyntäen. Tärkeänä pidettiin, että opettajan oma persoona ja huumori on käytössä ja esim. hymyileminen sekä kehuminen. Pienetkin asiat ovat tärkeitä; että opettajan työskentelytapa on mielenkiintoinen. Eleet, äänen painotukset, oman kiinnostuksen näyttäminen. Käytiin keskustelua, onko opettajien tiedossa, että se vaikuttaa niin paljon oppilaiden opiskeluun?

Nuoret ja päättäjät kohtaamisen –työryhmä: Osallisuuskoordinaattori Sanna Immonen ja oppilaskunnasta/nuorisovaltuustosta mukana ollut nuori kertoivat Nuoret ja päättäjät kohtaavat –tapahtumasta, joka järjestetään

Kokkolassa joka vuosi. Kohtaamista valmisteltiin nuorten taholta etukäteen ja valittiin kolme teemaa: **nuorten hyvinvointi** (kiusaamista vastaan, nuorten päihteiden käyttö, ennaltaehkäisy), **oppilas- ja opiskeluhuolto sekä oppimisen tuki** (ammattilaisten/henkilökunnan läsnäolo ja tuttuus, helpompi tavoittaa apua) ja **nuorten käyttämät tilat** (piha-alueiden viihtyvyys, nuorille löytyisi erilaisia tiloja).

Yksi kysymys oli, miten pystytään kiinnittämään huomiota, että terveydenhuolto on nuorisoystävällistä. Tähän koottiin vapaaehtoisten nuorten asiantuntijoiden ja terveydenhoitajien ryhmä keskustelemaan ja kehittämään. Koollekutsujina ovat LAPE ja osallisuuskoordinaattori. On koettu hyvänä, että saa tuoda asioita esille ja niitä on myös viety terveydenhoitajapalaveriin. On keskusteltu mm. oppilaan kohtaamisesta, oppilashuollon henkilöstön näkyvyydestä, tiedottamisesta ja siitä, milloin ollaan vanhempiin yhteydessä. Henkilökunnan on tärkeää informoida oppilaalle, jos asiaa on vietävä eteenpäin ja mikä on syynä. On tärkeää saada apua silloin, kun sitä pyytää. Prosessi jatkuu vielä ja kehitetään toimintaa. Seuraava nuoret ja päättäjät –kohtaaminen on tulossa keväällä Kokkolassa. Tarkoitus laajentaa myös muihin kuntiin. Todettiin, että Perhossa on toimiva nuorisovaltuusto ja kiinnostusta mahdollisesti myös siellä. Keskusteltiin myös some-kanavista. Esim. WhatsApp tavoittaa heti nuoren. Soitessa yritetty saada myös terveydenhoitajille WhatsAppia, kuraattoreilla on käytössä.

4 Jakamista: muita hyviä toimintatapoja kohtaamiseen, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen liittyen

Ennakkotehtävään liittyen pidettiin porinatuokio ja kaikki pääsivät jakamaan ja kuulemaan joitakin hyviä havaittuja toimintatapoja. Joitakin kommentteja tuli myös sähköpostilla.

Nuorisotoimella on kerran kuukaudessa oma ilta romaninuorille Vingellä Kokkolassa. Nuoret olleet erittäin tyytyväisiä. Nuoret käyvät tällä hetkellä viikoittain. Ovat kokeneet olevansa tasavertaisia. Taustalla on ikäluokka, mikä ei käynyt missään, nyt on uudelleen käynnistetty toiminta. Siellä mietitään myös koulutusta ja jatkokouluttautumista. Nuorisotoimi oli aktiivinen aloitteen tekijä tässä yhteistyössä. Musiikkikurssi aloitettu romaninuorille. Hiljalleen romaninuoret siirtyneet yleisiin iltoihin. Nyt löytyy erilaista tekemistä myös romaninuorille.

Vanhempainillat (Kiviniityn ja Lucina Hagman koulu ja nuorisopalvelut): Kiviniityn koulussa on 7. luokkalaisille on vanhempainiltoja, joissa luokanohjaaja, oppilaat, vanhemmat, kuraattori, opo ja koulun nuorisotyöntekijä ovat mukana. Nuoret ovat omana ryhmänä ja heille on ryhmäyttävää toimintaa. Vanhemmat jakautuvat pienempiin ryhmiin. Nuorten ryhmähenki kasvaa, kun tutustuvat. Järjestetty muualla kuin koulussa, esim. nuorisotiloissa. Lucina Hagmanin koululla järjestetään vanhempainilta koulun tiloissa. 7. luokkalaiset, vanhemmat, nuorisotyöntekijät, opo, kuraattorit ja seurakunnan työntekijä ovat paikalla. Luokittain vanhemmat ja nuoret käyvät erilaisia pajoja. Nuoret kisaavat vanhempia vastaan. Kysyttiin, millainen

osallisuusprosentti on ollut? Olleet suosittuja. Nuoria lähes 100% ja vanhempia noin 70%. Osallistavat vanhempainillat liittyvät Lapen tavoitteisiin. Esim. kerätään ja jaetaan hyviä käytäntöjä, onko tälle tarvetta ja mikä olisi foorumi?

Entisissä Jyväskylä alueen kunnissa (Keski-Pohjanmaa poislukien Kokkola) järjestettiin hyvien käytäntöjen dialogi –tapaamiset, missä nuoret ja kuraattorit työstivät yhdessä hyvinvointiin liittyviä teemoja otsikolla ”Hyvä kuraattorityö”. Yksi alue oli kiusaamisen ehkäisy ja kiusaamiseen puuttuminen. Kuraattorilla ja nuorilla oli samoja ajatuksia. Keskusteltiin ryhmähengestä, tunne- ja vuorovaikutustaidoista ja ryhmäytymisestä, miten niitä voitaisiin jatkuvasti ja sopivalla tavalla työstää.

Kokkolassa kokeiltiin tehdä 4. luokkalaisten terveystarkastukset yhdessä kuraattorin kanssa, jolloin 5-6 oppilasta oli ryhmäkeskustelussa. Kiusaamisasiat olivat yhtenä aiheena. Kynnys madaltui kiusaamisesta kertomisesta. Myös muista aiheista oli helpompi puhua tämän jälkeen.

Luokkakohtaiset vanhempainillat vetävät väkeä Perhossa. Maailman suurimpaan vanhempainiltaan osallistuttiin myös tänä vuonna. Kokeillaan vielä ensi vuonna, väkeä saisi olla enemmänkin. Siinä on selkeä ja osallistava runko vanhempainillalle. Käsiteltiin mm. vanhempien roolia hyvinvoinnin edistäjänä koulussa. Luokkakohtaisissa illoissa on helpompi nostaa asioita keskusteluun, kun pienemmin ollaan paikalla. Myös etäyhteyden järjestämistä ja lastenhoitoa on mietitty. Nuorten järjestämät ja toiminnalliset vanhempainillat vetävät paremmin puoleen. Mikä on vanhempainiltojen tarkoitus? Info, verkostoituminen, vanhempien kohtaamispaikkoina. Vetelissä varhaiskasvatuksessa panostettu toiminnallisiin vanhempainiltoihin.

Kerrottiin Nepsy-hankkeen käytännöstä. Jalkaudutaan työparityöskentelynä esim. kouluun luokkaan. Suunnitelman toteuttamista käynnistellään. Opettajat, varhaiskasvatus ja perheet tarvitsevat tukea arkeen. Ympäristö otetaan huomioon. Vuodelle 2018 on tällä hetkellä rahoitus. Tiedotetaan asiasta, kun käynnistyy. Puhelinkonsultaatiota voi jo saada. Puhelinnumerot löytyvät KP Lapen sivuilta. Hyvä kohtaaminen on tärkeää! Myös Perhon nepsy-koordinaattori toi esille nuorten oikeanlaisen kohtaamisen tärkeyttä alakouluilla tehtävän työn lisäksi. Keskusteltiin yli hallintorajojen käytävästä työskentelystä ja ammattilaisten kohtaamisesta. Päällekkäisyys vähenee. Apu viedään sinne missä lapsi on.

Päiväkodilla luonnollista kohtaamista tapahtuu päivittäin. Kokkolassa on kiinnitetty erityistä huomiota tuonti- ja hakutilanteisiin. Lapsen kanssa kiitetään päivästä, katsotaan silmiin. Tehdään kotikäynti alle 3-vuotiaalle päivähoiton aloittajalle. Otettu hyvin vastaan. Jutellaan tutussa ympäristössä. Tämä hoitaja on ottamassa lasta vastaan ensimmäisenä hoitopäivänä. Lasten mielipiteet otetaan huomioon ikäkausi huomioiden, tarjoillaan oikeita asioita. Pienryhmätoiminta on hyvä toimintatapa. Joustava ja tehokas tilojen käyttö koko talon sisällä. Vasu-keskusteluissa vanhemmat ja lapsi ovat mukana, lapsi

osallistetaan hänelle sopivin keinoin. Joka kuukausi on kuukausikirje mitä on tehty ryhmässä, laulut, opitut asiat yms.. Vanhemmille on osallistava kysymys kirjeen lopussa. Kirje palautetaan lapsen kansioon. Perheiden kanssa on paljon toiminnallisia tapahtumia esim. luisteluilta. Vanhemmat tutustuvat toisiin. Toiminnalliset tapaamiset ovat parhaita tai oman ryhmän pienet vanhempainillat. Tunnetaitomateriaali on käytössä. Lapset opetetaan käsittelemään ja tunnistamaan tunteita. Kuukausikirje on henkilökohtainen, tietystä lapsesta. Tunnistetaan vahvuuksia (vrt. huomaa hyvä –koulutus). Päiväkodilla valitaan ”viikon vekara”. Arviointisuunnitelmaan liittyen tehdään kyselyitä vanhemmille, vastaavat nettipohjalle. Arvioinnin kautta osallistetaan. Toimintatapana on myös lasten kokous/lasten parlamentti jossa kysellään lasten mielipiteitä, valintoja, opetetaan vaikutuksen mallia lapsille. Uusi vasu on tuonut uutta, mutta toiminnan kehittäminen on ollut pitkäaikaista.

Toisen asteen oppilaitoksessa Kaustisella päätösvaltaa siirretään nuorille. Nuorilla on ollut oma tila, mutta sitä ei juuri käytetä, kun se on laitettu valmiiksi. Opiskelijat otettiin mukaan suunnittelemaan uutta tilaa. Nyt opiskelijat ovat innokkaina mukana ja ideoivat. Siirtymistä ammattilaisen roolissa vierellä kulkijaksi.

Yhteisöllinen oppilashuolto: tulossa yhteistä jakamista yläkouluille Kokkolassa. Jatkoa jo aiemmin pidetyille tapaamisille. Voi jakaa omia hyviä käytäntöjä. Eri koulujen oppilashuoltoryhmät kootaan yhteen.

Centrian opiskelijoiden opinnäyte käynnistymässä: aiheena kotona olevan lapsi pääsy mukaan varhaiskasvatuksen hetkiin. Syksyllä 2018 järjestetään toiminnallisia tuokioita Ullavassa. 1 x viikossa mahdollisuus lapsille ja vanhemmille. Toholammilla on ollut avointa päiväkotitoimintaa. Halsualla, Kaustisella ja Vetelissä ei ole. Perhossa perhetorille on suunnitelmassa 1-2 x/vko avoin perhekerho. Kokkolassa syksyllä 2017 alkanut.

Kouluterveyskyselyt ja muu tiedonkeruu: onko tiedon hyödyntäminen systemaattista ja osallistavaa? Kannuksessa on todennäköisesti alkamassa pilotointi LAPE-yhteistyössä tämän tiimoilta. Valtakunnallinen THL:n kysely tiedon hyödyntämisestä ja tiedonkäsittelyn tuen tarpeesta tehtiin ennen joulua. Tätä teemaa kartoitetaan myös maakunnallisesti.

5 Yhteenvetoa

Missä näistä asioista (kohtaaminen, osallisuus, yhteisöllisyys) voidaan keskustella ja jakaa hyviä toimintamalleja? Esimerkiksi koulumaailmaan kaivattaisiin enemmän keskustelua, herättelyä aiheeseen. Yksi mahdollisuus on LAPEn ja Kaustisen evankelisen opiston suunnitteilla oleva kohtaamisen työpaja 10.4.18 Kaustisella. Tarpeen ja mahdollisuuksien mukaan voitaisiin järjestää myös muualla.

Kokkolan päivähoidossa on alueellisia tiimejä ja mahdollisuuksia jakaa tietoa ja ajatuksia. Varhaiskasvatuksessa on mahdollista tehdä esim. erityislapsen asioissa tutustumiskäyntejä toiseen ryhmään. Resurssit ja aika voi olla

esteenä; voisiko tehdä siksi päiväksi henkilökunnan kesken vaihtoa? Keltot vievät asiaa päiväkodista toiseen. Entä sama idea kouluille – tiedon ja hiljaisen tiedon siirtäminen? Avoimet ovet ja tutustumiskäynnit nähtiin hyvinä.

Mikä on LAPEn rooli hyvien käytänteiden jakamisessa laajemmin? Miten jaetaan? Hakeeko jokainen itse tietoa sitten kun tarvitsee? Hyödyttääkö kirjallinen dokumentti? Keinoina mainittiin nettisivut, varhaiskasvatuksen sivut, linkkien jako (mistä löytyy tietoa), olisi hyvä olla koottuna yhteen teeman mukaan. Facebook-sivut? SI-SO-TE yhteistyö, vanhempien huomiointi, yhteinen keskustelu, vuoropuhelua, lapsen arjen huomiointi ja jalkautuminen nähdään tärkeinä. LAPEn projektityöntekijälle silva.sevola@soite.fi voi laittaa hyviä linkkejä ja hyviä käytänteitä. Mahdollisuuksien ja tarpeen mukaan voidaan tehdä koostetta. Nepsy-hankkeen projektityöntekijät koostavat materiaalipankkia missä on myös vinkkejä vanhemmille (soite.fi).